

Eline Baalsrud Lundh

Populistisk kommunikasjonsstil hos norske stortingspartier

En kvantitativ innholdsanalyse av innvandringsdebatten på TV i 2003 og 2013

Antall ord: 22 175

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, mai 2014

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

NTNU – Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Abstract

This paper examines to what extent Norwegian political parties use a populist communication style in the immigration debate on TV, during the years of 2003 and 2013. Using quantitative content analysis, both a tabloid news broadcaster (TV2) and a public news broadcaster (NRK) is examined. The results show that the Progress Party (Frp) is most populist in its communication style, both in terms of 'thin populism' (appeals to the people) and 'thick populism' (anti-establishment and exclusion of certain segments of the population). The Conservative Party (H), the Christian Democratic Party (KrF) and the Socialist Left Party (SV) also appeal to the people, but are much less anti-establishment, and less exclusionist towards immigrants. The Labour Party (Ap) and the Liberal Party (V) use very little populist communication. The data material shows little difference in the amount of populist appeals in tabloid versus public broadcast news.

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker i hvilken grad norske partier benytter seg av en populistisk kommunikasjonsstil i innvandringsdebatten. Studien tar utgangspunkt i at populisme er en form for politisk stil, og ikke en ideologi. Analysen består av en kvantitativ innholdsanalyse av utspill fra politikere i NRK Dagsrevyen og TV2-nyhetene i 2003 og 2013. Resultatene viser at det er kun Fremskrittspartiet som utøver såkalt 'tykk populisme' - der partirepresentantene både appellerer til folket, kritiserer de etablerte styresmaktene og andre eliter, samt at de er ekskluderende ovenfor andre folkegrupper. Datamaterialet som er lagt til grunn viser at ingen av de andre partiene besitter disse tre egenskapene på én og samme gang. Det er liten forskjell på andelen av populistiske appeller i NRK Dagsrevyen og TV2-nyhetene. Fremskrittspartiet viser en tendens til å ha blitt mindre populistiske i 2013, sammenliknet med 2003. Høyre er innvandringsrestriktive, men ikke fra et populistisk ståsted. Arbeiderpartiet er også innvandringsrestriktive, men svært lite populistiske, da de viser en mer prinsipiell og byråkratisk retorikk. Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti henvender seg til folket i noen av sine utspill, men med et mer universalistisk og inkluderende menneskesyn.

Forord

Jeg ønsker å rette en stor takk til professor Toril Aalberg ved NTNU for svært gode innspill underveis i prosessen. Jeg vil også takke Karl Erik Andersen ved Nasjonalbiblioteket og Torveig Gjertsen hos TV2 for hjelp med å lete frem og hente ut det nødvendige datamaterialet. NTNU Samfunnsforskning skal også ha takk for hjelp med å finansiere deler av prosjektet. Uten dere hadde ikke denne oppgaven vært mulig å gjennomføre.

Eline Baalsrud Lundh

Trondheim, 24. mai 2014

Innhold

Tabeller og figurer	vii
1. INNLEDNING	1
1.1 Aktualisering	1
1.2 Problemstilling og metode	2
1.3 Oppgavens struktur	3
2. TEORI	4
2.1 Populisme	4
2.2 Folket	5
2.3 Eliten	6
2.4 Kontekst	7
2.5 Ideologi eller strategi?	9
2.6 Det representative demokratiets krise?	10
2.7 Medialisert politikk	12
2.8 Tidligere forskning	14
2.9 Hypoteser	15
3. METODE	17
3.1 Kvantitativ innholdsanalyse	17
3.2 Populisme og kvantitativ forskningsstrategi?	18
3.3 Datamaterialets begrensninger	20
3.4 Kodeskjema	21
3.4.1 Kategorier	22
3.5 Validitet	24
3.5.1 Definisjonsmessig validitet	24
3.5.2 Reliabilitet	24
3.5.3 Generalisering	25
4. RESULTATER	27
4.1 Norsk innvandringspolitikk og -debatt	27
4.2 Diskusjon	29
5. OPPSUMMERING	52

5.1 Konklusjon	52
5.2 Videre forskning	55
LITTERATURLISTE	57

APPENDIKS A: KODEBOK

APPENDIKS B: DESKRIPTIV STATISTIKK

Tabeller

Tabell 1.1 Tynn populisme, NRK vs. TV2, 2003 og 2013, alle partier 45

Tabell 1.2 Tykk populisme, NRK vs. TV2, 2003 og 2013, alle partier 45

Figurer

Figur 1.1 Tynn populisme, 2003 og 2013, TV2 og NRK, alle partier 29

Figur 1.2 Tynn populisme hos opposisjons- og posisjonspartier 51

1. Innledning

1.1 Aktualisering

I kjølvannet av stortingsvalget 2013 startet en debatt om hvorvidt Fremskrittspartiet var et høyrepopulistisk parti eller ikke. Utenlandske medier gjorde koblinger til de høyre-radikale populistpartiene Sverigedemokraterna og Dansk Folkeparti, og dessuten til masse-morderen Anders Behring Breivik (Natale 2013, Paterson 2013). Fremskrittspartiet tok selv avstand fra å bli kalt høyrepopulistisk (Melgård et al. 2013). En rekke forskere og andre politikere har derimot ikke hatt noen problemer med å definere partiet nettopp slik (Løkeland-Stai & Prestegård 2013). Denne oppgaven handler imidlertid ikke om hvorvidt Fremskrittspartiet er et høyrepopulistisk parti eller ikke, men om populisme som en politisk stil og kommunikasjonsstrategi. Forskningslitteraturen sliter med å definere populismebegrepet, men det er en økende interesse for hvorvidt det er flere partier enn de høyreorienterte som benytter seg av en populistisk retorikk.

Populisme kommer i mange farger og fasonger, og særlig siden 1980-tallet har høyrepopulistiske partier opplevd økende valgsuksess rundt om i Europa. For mange velgere fremstår disse partiene som handlekraftige aktører som, ifølge dem selv, tar 'vanlige' folks ønsker på alvor, i motsetning til de etablerte partiene. Stadig flere høyrepopulistiske partier er nå representert i sine respektive lands nasjonalforsamlinger (Simonsen & Kjølsvold 2009, Ellinas 2010). Det hevdes at 'mainstream'-partiene ser seg nødt til å adoptere den populistiske stilen for å gjøre seg mer interessante for befolkningen, som nå i økende grad søker underholdning fremfor politikk (Brants & Voltmer 2011). Albertazzi & McDonnell (2008:223) skriver at man i de vesteuropeiske demokratiene '...are witnessing a wide range of mainstream political leaders borrowing from the populist repertoire'. Dette gjør det interessant å undersøke nærmere i hvilken grad de norske partiene benytter seg av det store mobiliseringspotensialet den populistiske kommunikasjonsstilen kan ha.

Tidligere studier har vist at partier har hatt tendenser til å tilnærme seg hverandres politiske standpunkter, slik Høyre og Arbeiderpartiet sies å ha gjort i forhold til Fremskrittspartiets innvandringspolitikk (Simonnes 2013), en såkalt *contagion*-effekt (van Spanje 2010). Det er imidlertid ikke selve politikkinnholdet som er gjenstand for undersøkelse her, men retorikken

og den politiske stilen. Oppgaven tar med andre ord utgangspunkt i at populisme kan defineres som en måte å kommunisere med velgerne på, og at den kan tas i bruk av alle partier. Dette gjøres ved å hevde at en snakker på vegne av folket, være kritisk til de etablerte elitene som styrer, og dessuten å skape fiendebilder, for å ytterligere styrke inntrykket av et samlet folk og dermed en samlet velgermasse (Jagers & Walgrave 2007).

1.2 Problemstilling og metode

Problemstillingen for oppgaven lyder som følgende: I hvilken grad benytter norske partier seg av en populistisk kommunikasjonsstil på TV? Problemstillingen skal besvares i lys av innvandringsdebatten i 2003 og 2013. Innvandringspolitikk er valgt som fokusområde fordi dette ofte står høyt på agendaen til europeiske høyrepopulistiske partier i dag (Mazzoleni 2003, Ivarsflaten 2008). Å studere den norske innvandringsdebatten over en tiårsperiode vil forhåpentligvis kunne si oss noe om de ulike partiene har blitt mer eller mindre populistiske i sin kommunikasjonsstil med tiden.

Metoden som benyttes er en kvantitativ innholdsanalyse. Oppgaven er inspirert av Jagers & Walgrave (2007) og Rooduijn & Pauwels (2011) sine fremgangsmåter for en kvantitativ måling av populisme. Datamaterialet som skal undersøkes er nyhetsinnslag med politikerutspill fra TV2-nyhetene og NRK Dagsrevyen. Under kodingen av datamaterialet tas det utgangspunkt i at en populistisk kommunikasjonsstil består av de tre følgende 'attributtene': i) appell til folket, ii) kritikk av det etablerte og iii) ekskludering (negativ evaluering av folkegrupper). Denne inndelingen gjør det mulig å måle både såkalt 'tynn' og 'tykk' populisme, der tynn populisme kun består av en appell til folket, mens tykk populisme i tillegg består av kritikk av det etablerte og ekskludering (Jagers & Walgrave 2007). Det er altså ikke et mål med oppgaven å avgjøre hvilke partier som er populistiske eller ikke, men å avdekke gradforskjeller av populistisk kommunikasjonsstil blant partiene. Resultatene fra innholdsanalysen viser at det er kun Fremskrittspartiet som utøver en tykk form for populisme. Høyre, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti er litt populistiske (noe tynn populisme), mens Arbeiderpartiet og Venstre viser seg som svært lite populistiske i innvandringsdebatten.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven er femdelt og består av innledning, teori, metode, resultater og konklusjon. Innledningen presenterer en aktualisering av temaet, problemstilling for oppgaven og valg av metode. Teorikapitlet presenterer relevant teori om populisme, samt litt empiriske fakta og tidligere forskning. Det legges så frem seks hypoteser som skal hjelpe oss å avdekke gradforskjeller i populistisk kommunikasjonsstil blant de norske partiene. Deretter presenterer metodekapitlet hvordan den kvantitative innholdsanalysen er utformet og gjennomført, ved en gjennomgang av kodeskjemaet som er brukt, og hvordan kodingen er gjort. Kapitlet inneholder også en diskusjon rundt validitet, reliabilitet og generalisering. Deretter presenteres og diskuteres resultatene. I en avsluttende oppsummering gjentas hovedfunnene, samt at det diskuteres forslag til videre problemstillinger og alternative fremgangsmåter i studiet av populistisk kommunikasjonsstil.

2. Teori

2.1 Populisme

Det finnes utallige forsøk på å definere populisme. Merkelappen 'populistisk' har gjennom historien blitt klistret til en rekke politiske partier, bevegelser og grupperinger, som tilsynelatende virker å være svært ulike hva gjelder ideologi, virkelighetsoppfatning og politisk agenda. Som Taggart (2000) skriver:

Populism serves many masters and mistresses. At different times and in different places it has been a force for change, a force against change, a creature of progressive politics of the left, the refuge of a measured defence of the status quo and a companion of the extreme right. Populists have been portrayed as dupes, democrats and demons (Taggart 2000:10).

Det alle populistiske bevegelser dog har til felles, er at de innebærer en politisk appell til folket (Canovan 2002). Det finnes ingen populisme uten referanser til folket, på samme måte som det ikke finnes nasjonalisme uten referanser til nasjonen (Fieschi 2004). Populister deler en oppfatning av at folkets holdninger og instinkter skal være retningsgivende i utforming av politikk, og fremfor alt verdsettes en direkte kontakt mellom folket og de politiske lederne (Grindheim 1997).

At politiske beslutninger skal avgjøres på bakgrunn av folkets vilje er ikke en ny tanke. Jean-Jacques Rousseau skrev i *The Social Contract* at dersom folket selv bestemmer lovens innhold, vil de ha større tilbøyelighet til å følge den. Folket skal være selvstyrte, og allmennviljen skal være det ledende prinsippet i samfunnet (Rousseau [1762] 2012).

Mudde (2004) benytter seg også av begrepet allmennvilje i sin definisjon av hva populisme er:

an ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, 'the pure people' versus 'the corrupt elite', and which argues that politics should be an expression of the *volonté générale* (general will) of the people (Mudde 2004:543).

Denne definisjonen forteller oss også at populistere ser på samfunnet som bestående av to grupper med motstridende interesser: det er det 'rene' folket mot den korrupte eliten.

2.2 Folket

Populister hevder altså at de snakker på vegne av folket, og denne folkeappellen kan sies å være populistenes fremste verktøy. Canovan (2002:27-29) trekker frem populismens iboende *mobiliseringspotensiale* - ved å hevde at en snakker på vegne av folket kan populistiske politikere skape tillit og høste stor legitimitet. Populistiske bevegelser i moderne demokratier vil hevde at byråkrater og korrupte politikere har fratatt borgernes mulighet til å styre selv. Den populistiske politikeren hevder at demokratiet må gjenopprettes, og at folket igjen må få styre. De kan med dette mobilisere velgere ganske lett, ved å hevde at demokratiet er i ferd med å forvitne, og at folket ikke nyter den fulle innflytelsen de har krav på. Særlig kan dette potensialet utnyttes dersom man fokuserer på saker som berører 'vanlige' folks hverdag, som styresmaktene virker å ha nedprioritert. Saksfokuset varierer fra land til land, men hos høyrepopulistiske partier i dag er ofte er innvandringsproblematikk, arbeidsledighet og kriminalitet øverst på dagsorden (Canovan 2002).

'Folket' som kjernen for populistisk mobilisering, innebærer også at de ulike bevegelsene selv kan definere hvem folket egentlig er. Som Taggart (2000:92) skriver: 'the people' are populist objects because of *who* they are, *who* they are *not*, *how* they are, and *how many* they are'. Canovan (1999:4-5) skisserer tre ulike måter å definere hvem folket i et populistisk verdensbilde er. Den første er folket som en *helhetlig enhet*, altså den samlede befolkningen eller nasjonen. Folket er 'ett', til tross for eventuelle motstridende interesser eller (konstruerte) klasseulikheter. For det andre er det *vårt* folk, altså de som hører hjemme innenfor populistenes definerte grenser, som er trukket opp på bakgrunn av etnisitet eller kultur. Her kommer populismens *horisontale ekskludering* til syne: for eksempel er ikke innvandrere en del av 'vårt' folk - de er fremmede. Den tredje appellen handler om *folk flest*, i betydningen 'den tause majoritet'. Man snakker ikke til de rike og privilegerte, men til 'vanlige' folk, som deg og meg. 'Virtue resides in the simple people', som Canovan skriver i sin *Populism* (1981).

For Taggart (2000:95-97) er begrepet 'heartland' sentralt for å forstå hvem folket er. Dette er folkets kjerneområde, og befolkningen som hører hjemme her fremstilles først og fremst som samlet og enhetlig, men også som dydig og 'ren'. 'The heartland' er ikke et eksisterende sted, men et bilde på populistenes ideelle samfunn, der vanlige folk lever sine hverdagslige, gode liv. Dette bildet innebærer også et element av eksklusjon: det er kun 'vårt' folk som hører hjemme innenfor 'heartlandet's grenser.

2.3 Eliten

For populistene innebærer konstruksjonen av 'folket' også en *vertikal eksklusjon*, i det at folket er 'vanlige' folk fordi de ikke er en del av en elite. For Shils (1956) ligger nøkkelen til å forstå populisme i nettopp denne grunnleggende konflikten mellom folket og eliten. De som innehar politiske maktposisjoner i samfunnet fremstilles av populistene som kunnskapsløse og korrupte, og det hevdes at de kun representerer elitens ønsker. Albertazzi & McDonnell (2008:3) beskriver dette forholdet på følgende måte i sin definisjon av populisme:

...an ideology which pits a virtuous and homogeneous people against a set of elites and dangerous 'others' who are together depicted as depriving (or attempting to deprive) the sovereign people of their rights, values, prosperity, identity and voice

Som vi har sett, innebærer populisme konstruksjonen av fiendebilder - det er 'oss' mot 'dem'. Det er klare inn- og ut-grupper, der eliten og andre 'ut-grupper' utgjør en betydelig trussel for 'vanlige' folk. Konteksten i hvert enkelt tilfelle avgjør hvem som er 'inne' og hvem som er 'ute' (mer om dette i avsnitt 2.4).

Medlemmer av etablissementet er ofte populistenes fremste fiender. I noen tilfeller går demoniseringen av elitene så langt at det gir grobunn for konspirasjonsteorier, først og fremst ved at det hevdes at det foregår en sammensvergelse blant etablerte politikere, finansmenn, medieaktører, intellektuelle og industriledere. Ifølge populistene mangler disse 'ekte' kunnskap, som kun folket som besitter, og ikke minst beskyldes de for å være gjennomkorrupte. Å skape grobunn for konspirasjonsteorier er for populistene en viktig måte å skape mobilisering blant velgerene på (Taggart 2000).

Uansett hvem eliten er, så har de til felles at de beskyldes av populistene for å ha stjålet og pervertert demokratiet, og dermed sviktet folket (Albertazzi & McDonnell 2008). Dette fører til at populistiske ledere er svært opptatte av å fremstille seg selv som en del av folket, en slags inkarnasjon av folkeviljen. De hevder å være folkets talerør, og at de vet hva 'folk flest' eller 'mannen i gata' ønsker seg aller mest. Populistene mener de kan tilby enkle og ukomplekse løsninger på folks hverdagsproblemer. De er opptatte av å promotere en enkel samfunnsstruktur, og avfeier nødvendigheten av lag på lag med byråkratiske institusjoner som skal organisere styringen av samfunnet. De er svært opptatt av at demokratiet skal være så direkte som mulig, noe som skaper en nær kontakt mellom lederen og folket, og som dermed gjør politiske institusjoner og organer overflødige (Taggart 2000).

Ideelt sett er den populistiske lederen også svært karismatisk, noe som er med på å skape en illusjon av et enda sterkere bånd mellom han/henne og velgerne. Lederen fremstiller seg selv som en vanlig mann eller dame, akkurat som resten av folket. Likevel besitter han eller hun visse særegne egenskaper, først og fremst retoriske evner, som gjør vedkommende i stand til å uttrykke folkets ønsker på en lettfattelig og direkte måte. Dette innebærer at lederen i stor grad kan forme innholdet i politikken på egen hånd, siden han eller hun uansett hevder å representere folkets holdninger og interesser. Den populistiske lederen har mange likhetstrekk med en religiøs leder, og blir gjerne populær fordi han eller hun fremstilles som en som skal redde folket fra en nært forestående krise (Taggart 2000, Albertazzi & McDonnell 2008).

2.4 Kontekst

Som nevnt har populisme blitt brukt som en betegnelse på mange ulike politiske bevegelser og organiseringer. Grunnen til at de mange populistiske grupperingene fremstår så forskjellige fra hverandre, er fordi konteksten der populismen vokser frem vil avgjøre innholdet og substansen. Selv om det finnes visse kjennetegn og trekk som alltid er tilstede hos populistiske grupper, har de ulike politiske agendaer, saksfokuset vil variere og de benytter ulike midler for å nå forskjellige mål (Taggart 2000).

I Europa i dag er det imidlertid høyrepopulismen som har fått størst grobunn, og dermed også størst oppmerksomhet i media og forskningslitteraturen. Disse partiene plasseres nå gjerne

mer eller mindre samlet innenfor den såkalte PRR-familien ('Populist radical right'), som regnes som den mest gjennomslagskraftige partifamilien siden etterkrigstiden (Simonsen & Kjølsvedt 2009, Jungar & Jupskås 2014, Mudde 2014)¹. Disse partiene er først og fremst skeptiske til EU, overnasjonalt byråkrati og sentralisering, samt at de også ofte er innvandringskritiske og nasjonalistiske.

Simonsen & Kjølsvedt (2009:10) skriver at de europeiske høyrepopulistiske partiene har vokst frem mye på grunn av dyptgripende, sosiokulturelle omveltninger i samfunnet, som er en del av overgangen til det postindustrielle samfunn, og som har ført til at folk flest har mistet sin identitetsfølelse, og kanskje mer konkret sin klassetilhørighet. Mange av de høyrepopulistiske partiene og bevegelsene i dag har til felles at de mener at det har foregått et moralsk forfall, der de økonomiske problemene i Europa har kommet som en følge av venstresiden og sosialradikalernes kulturelle hegemoni. Det hevdes at høyrepopulistiske partier representerer en motkultur innen moderniteten², der de fremfor alt er opptatt av et etnisk fellesskap. De er opptatt av lokalsamfunn og har et holistisk verdenssyn, fremfor fokus på individets stilling.

Høyrepopulistene snakker ofte om 'moderniseringens tapere', som gjerne personifiseres gjennom den gamle arbeiderklassen og de arbeidsløse i Europa. Hovedvekten av de som stemmer på høyrepopulistiske partier i dag, er mannlige arbeidere eller arbeidsløse, med lav eller ingen utdanning. Dette bildet er imidlertid i ferd med å forandre seg, da den totale oppslutningen om de høyrepopulistiske partiene øker, og de henter nye velgere fra flere lag i befolkningen (Simonsen & Kjølsvedt 2009).

Som tidligere nevnt er innvandrings- og integreringsproblematikk ofte høyt på dagsordenen til de høyrepopulistiske partiene i Europa. Den *nativistiske* populismen gjør innvandrerne til syndebukkene bak mange av de politiske og økonomiske problemene i Europa, og islam er

¹ Fremskrittspartiet plasseres som regel litt på utsiden av denne partifamilien, først og fremst på grunn av mindre 'autoritære' trekk og en mer nyliberal orientering, sammenliknet med Sverigedemokraterna, Dansk Folkeparti og Sannfinnene (Jungar & Jupskås 2014).

² Med 'moderniteten' menes overgangen fra tradisjonelle jordbruksamfunn (føydalisme) til det industrielle samfunn (kapitalisme) (Törnquist 1997).

hovedfienden. Høyrepopulistene blir kalt 'velferdssjåvinister': de er ikke nødvendigvis opptatt av å stoppe innvandringen totalt, men er først og fremst negative til at innvandrerne skal benytte seg av de offentlige velferdsgodene i landene de kommer til (Jupskås 2009, Simonsen & Kjølsvold 2009).

Selv om det i hovedsak er høyrepopulistene som har fått mest oppmerksomhet i både pressen og forskningslitteraturen de siste tiårene, finnes populister i de fleste politiske farger. Det finnes flere venstrepopulistiske partier, blant annet *Femstjernerbevegelsen* i Italia, som er et (selverklært) populistisk parti med fokus på miljøvennlighet, anti-establishment politikk, euroskepsis, mer direkte demokrati og bekjempelse av korrupsjon (Amenduni 2014). Dersom en går tilbake til 1970-tallet i norsk politikk, finner man også grupperinger og bevegelser som definerte seg selv som venstrepopulistiske, først og fremst de *Populistiske arbeidsgrupper* (PAG), som hadde et stort fokus på økologi og antikapitalisme. De var systemkritiske og ønsket mer makt til lokalsamfunnene, samt at de var sterkt imot norsk EF-medlemskap, sentralisering, 'teknokratiet' og de dominerende næringsinteressene (Bjørklund 2004).

2.5 Ideologi eller strategi?

Som nevnt i innledningen tar denne oppgaven utgangspunkt i at populisme kan defineres som en kommunikasjonsstil, som hos Jagers & Walgrave (2007). De hevder videre at populismen kan være 'tynn' eller 'tykk'. Tynn populisme kjennetegnes av at avsenderen identifiserer seg med folket, og hevder å snakke på vegne av folket. Dersom populisme skal klassifiseres som tykk, må den i tillegg til å appellere til folket også være kritisk til de etablerte elitene som styrer, samt være ekskluderende ovenfor andre folkegrupper (for eksempel innvandrere).

Laclau (2005) er blant de som ser populisme som 'not a fixed constellation but a series of discursive resources which can be put to very different uses' (Laclau 2005:176). Med dette ser han ut til å mene at populisme er en kommunikasjonsstil. Den består av en rekke (retoriske) verktøyer, som på en mer eller mindre systematisk måte, kan tas i bruk av alle aktører, og ikke først og fremst en partifamilie som partier kan plasseres inni eller utenfor.

Utover Jagers & Walgraves (2007) og Laclaus (2005) definisjoner av populisme som en kommunikasjonsstil, finnes det svært mange ulike oppfatninger av hva populisme er og ikke er. Ikke alle er enige i at det kan defineres som en kommunikasjonsstil, og mener heller bestemt at det er en politisk ideologi, som Mudde (2004). Freedon (1998) mener populisme er en 'tynn' ideologi. Hellström (2013) mener populisme kan defineres som både en politisk ideologi, stil og logikk. Taggart (2000) mener at populismen har mange av attributtene til en ideologi, men ikke alle. Han skriver om 'the empty heart of populism' - populismen har ingen kjerneverdier, og kan dermed formes og benyttes i den hensikten som avsenderen selv ønsker.

En utførlig diskusjon om populisme er en ideologi eller ikke, er imidlertid ikke ambisjonene for denne oppgaven. Jeg nøyer meg med å si at populisme *kan* defineres som en retorisk stil, og dermed som en måte for politiske aktører å kommunisere med velgere på, slik som Jagers & Walgrave (2007) og Laclau (2005) hevder. Se for eksempel Ionescu & Gellner (1969) eller Taggart (2000) for teoretiske diskusjoner om populisme.

2.6 Det representative demokratiets krise?

Canovan (2002) mener populisme vokser frem på grunn av iboende spenninger i det liberale representative demokratiet. Populistisk mobilisering 'følger demokratiet som en skygge', hevder hun. Det representative demokratiet klarer ikke å levere det det lover, og ender opp med å skape misnøye hos folket, fordi de ikke får den innflytelsen som demokratiet hevder å skulle gi dem. 'Mainstream' politiske partier vil ha det til at storparten av makten ligger i velgernes hender, men samtidig er det representative demokratiske systemet som skaper den store avstanden mellom folket og beslutningsprosessene. En rekke institusjoner og apparater har blitt opprettet for å kunne virkeliggjøre folkets ønsker, men likevel føler befolkningen seg avmektige. Det har altså oppstått et stort gap mellom idé og praksis, og ifølge Canovan er det dette som skaper grobunn for populismen. Populistene hevder å kunne fylle dette gapet mellom folket og 'de facto' folkestyre. De mener de kan ta makten vekk fra de korruperte politikerne og byråkratenes hender, og gi den tilbake til folket (Canovan 2002).

Albertazzi & McDonnell (2008:9-10) forsøker å ta Canovans resonnement ned til et mindre abstrakt nivå. De ser den populistiske mobiliseringen i de vesteuropeiske demokratiene som

en konsekvens av at de tradisjonelle partiene ikke har klart å håndtere de stadig voksende utfordringene i dagens samfunn. Disse utfordringene er altså skapt av den økonomiske og kulturelle globaliseringen, den stadig økende innvandringen og det (mislykkede) europeiske integrasjonsprosjektet. Populismen er på fremmarsj på grunn av et grunnleggende 'politisk ubehag' som har oppstått i Vest-Europa, med stadig lavere valgoppslutning, flere velgere som skifter parti³, nedadgående medlemstall for de fleste politiske partier, generelt lavere interesse for politikk og økt mistillit til politikerne. Det hevdes at de sosialdemokratiske regimene har mistet sin appell (Mény & Surel 2002).

En slik politisk misnøye kan i noen tilfeller føre til økt mobilisering og aksjon fra folkets side. Det hevdes imidlertid at det motsatte har skjedd i de europeiske demokratiene: den nedadgående politiske tilliten har heller ført til apati hos befolkningen. Å engasjere seg politisk oppleves som en stor og kostbar personlig investering for individet, og man velger heller å avstå fra å delta i politikken, først og fremst ved å ikke bruke stemmeretten. Informasjonstilbudet har økt, og befolkningen foretrekker å bli underholdt på passivt vis, fremfor å aktivt involvere seg i samfunnsliv og være med å sette premissene selv (Mény & Surel 2002).

Det hevdes at denne 'politiske apatien' særlig har endret forholdet mellom politikere, pressen og befolkningen. Det hevdes at politikk blir banalisert og medialisert, og i økende grad fremstilt som et spill. Mediene har langt større makt enn før, og journalistene setter politiske saker på spissen for å skape underholdning og øke seer- og opplagstall. Mediene ser et stort potensiale i det at politikerne har mistet mye av befolkningens tillit, og negative oppslag og skandaler selger langt flere aviseksemplarer enn 'nøytrale' eller positive nyhetssaker. Journalistene har snudd spillet til sin fordel, og politikerne har blitt avmektige i den medialiserte politikhverdagen. En banalisering og tilspissing av politikken kan være med på å skape grobunn for populistiske aktører og bevegelser (Hedegaard 2006, Jenssen 2007a, Brants & Voltmer 2011).

³ I Norge er den politiske tilliten relativt sett høy, men de siste tiårene har det vært store velgervandringer. Aardal (2007:13-14) ser det foreløpig ikke som noe krisetegn at folk skifter parti oftere enn før, men at det på lang sikt kan oppstå uforutsigbarhet og uro omkring det politiske systemet, dersom en slik tendens fortsetter å øke i stort omfang.

2.7 Medialisert politikk

Medialisering av politikken innebærer at mediene i større grad setter premissene for politikken (Jenssen 2007a). Massemediene har blitt den fremste arenaen for politikk, og det har skjedd en forskyvning i maktforholdet mellom politikerne på den ene siden, og pressen på den andre. Journalistene kan i større grad sette dagsorden og avgjøre hvilke politikere og saker som får oppmerksomhet. Politikerne er dermed nødt til å lære seg de samme medievidningsteknikkene som journalistene benytter seg av, som ifølge Hernes (1978) er spissing, forenkling, polarisering, intensivering, konkretisering og personifisering. Dette 'symbiotiske' forholdet mellom journalistene og politikerne kalles av Asp (1986) for *medialiseringsspiralen*. Asp hevder at vi befinner oss i den såkalte *mediokratiske* fasen, som først og fremst kjennetegnes av journalistenes store muligheter til å tolke og bearbeide informasjonen de henter inn⁴, mens politikerne selv har liten grad av kontroll.

Albertazzi & McDonnell (2008) hevder at populismen i vestlige demokratier nettopp har vokst frem mye på grunn av den økende medialiseringen av politikken. De etablerte partiene ser seg nødt til å adoptere den populistiske stilen, både i form av fremtoning i media, samt at de må rette større fokus mot de typiske populistiske saksområdene, som innvandring og skattepolitikk (Brants & Voltmer 2011). De må vise seg like handlekraftige som populistene, og de må skape like mye underholdning. Den populistiske stilen 'gjør' seg på TV - den er kvikk, ukomplisert og spissformulert.

Dersom vi ser på de enkelte medievidningsteknikkene, kan disse tenkes å gå hånd i hånd med mye av det som kjennetegner populistenes måte å kommunisere på (Jamtøy & Hagen 2007:161). Populistene spisser, forenkler, polariserer, intensiverer, konkretiserer og personifiserer, slik som pressen også gjør. På denne måten kan den populistiske kommunikasjonsstrategien ses som en måte partiene forsøker å tilpasse seg medienes språk og sjanger. Folk har et langt større informasjonstilbud nå enn før, og det hevdes at dette har gjort dem mindre oppmerksomme og interesserte. Politikerne har begrenset med tid til å forsøke å fange publikums oppmerksomhet, og må derfor bruke en kjapp og lettfattelig måte å formidle saker på. Dette går hånd i hånd med den populistiske logikken: folket vil ha enkle løsninger,

⁴ For en utdyping av 'mediaeffekter' som framing, agenda setting og priming, se blant annet Iyengar & Kinder (1987) og Iyengar (1991).

og de vil tilfredsstilles her og nå. Langsiktig og fornuftig politikk 'selger' ikke (Hedegaard 2006, Jamtøy & Hagen 2007, Albertazzi & McDonnell 2008).

Programleiderne på TV vet også å gjøre nytte av fiendebilder, som populistene selv gjør. Petersson (1994:30) hevder at de politiske elitene er blitt journalistenes hovedfiender, akkurat som de er for populistene. Som Jamtøy & Hagen (2007:161) skriver: 'Det er politikerne som står i sentrum, og de konfronteres med publikum og programleder ansikt-til-ansikt. Sceneografien gjør programleideren til 'hærfører' for publikum'. Et slikt 'antipolitisk' klima sies å ha utviklet seg i flere vesteuropeiske land. Politikere fremstilles av journalistene som arrogante og lite lydhøre ovenfor folket, og de skal stilles til ansvar for de uløste problemene i samfunnet. Den populistiske politikeren fremstiller seg som en som skal redde folket fra de (korrupte) elitene som styrer. De markedsfører seg som handlekraftige og effektive, i motsetning til de prinsipielle byråkratene (Albertazzi & McDonnell 2008).

Stewart et al. (2003) utdyper hvordan mediene kan ha vært med på å bidra til det antipolitiske klimaet som populistpartiene tjener på. Da kommersielle medieaktører kom inn i bildet på 1980-tallet, bidro de til apatien blant publikum og gjorde dem mer kyniske til politikk. De politiske 'outsiderne', som kunne fremstille seg som friske alternativer til de etablerte partiene, hadde høyere nyhetsverdi. Et klima av kynisme og mistillit banet veien for de populistiske partiene (Mény & Surel 2002). De karismatiske populistlederne skapte større TV-underholdning, og selv var de avhengige av mediene for å oppnå velgersuksess. Det ble med andre ord skapt et gjensidig avhengighetsforhold mellom de kommersielle kringkasterne og populistene. For mer elitistiske medier, som allmennkringkastere, ble dette et dilemma. Dersom de valgte å ekskludere populistpartiene, ville de risikere å miste en stor andel av publikum. På den andre siden risikerte de å miste sine trofaste seere, som ikke hadde interesse av å bli oppdatert på populistene og deres politiske 'krumspring' (Stewart et al. 2003).

Populistene ble likevel en etablert politisk kraft i de moderne europeiske demokratiene etterhvert. Ettersom partiorganiseringene deres ble mer institusjonaliserte, ble de i økende grad behandlet som 'normale' av de fleste mediene og politiske aktører. Flere og flere populistiske partier har vunnet innpass i nasjonalforsamlingene rundt omkring i Europa.

Stewart et al. (2003:225) hevder at dette har gjort dem mindre nyhetsverdige for de tabloide mediene, fordi politikken deres blir stadig mindre sensasjonspreget.

2.8 Tidligere forskning

Samtidig som suksessen til populistiske partier har økt i Europa, har forskningslitteraturen også økt i volum. Flere studier publisert de seneste årene har gjort ulike forsøk på å måle omfanget av populisme på en kvantitativt orientert måte. Blant de mest siterte er Jagers & Walgrave (2007), som ved å studere politisk tv-reklame, måler utbredelsen av populistisk fremtoning hos belgiske partier. Studien tar som tidligere nevnt utgangspunkt i at populisme kan defineres som en politisk kommunikasjonsstil, og ikke først og fremst som en 'fullblods' ideologi. Jagers & Walgraves konklusjon er at partiet Vlaams Belang⁵ opptrer akkurat som forventet av et høyrepopulistisk parti, og dessuten at de andre belgiske partiene er langt mindre populistiske i sin fremtoning. Deres operasjonalisering av populisme gjør det mulig å måle grad av både tynn populisme (appell til folket), og tykk populisme (kritikk av det etablerte og ekskludering eller negativ evaluering av folkegrupper). Det er denne fremgangsmåten som min oppgave i stor grad er basert på (se kapittel 3 for beskrivelse av metode).

Selv om svært mye av litteraturen som omhandler populisme tar for seg det begrepsmessige ved fenomenet, er det altså en økende andel studier som forsøker å tilnærme seg populismen på en kvantitativ måte. Populisme blir i økende grad 'anerkjent' som et mediefenomen, og ikke lenger først og fremst som et ideologisk tankegods. Begreper som mediepopulisme er blitt etablert og diskutert, og dette er ikke nødvendigvis et begrep som er forbeholdt politiske bevegelser. Som nevnt i avsnitt 2.7, kan mediene være populistiske på 'egen hånd', ved å skape fiendebilder og å være kritisk til det etablerte (Krämer 2014).

⁵ Vlaams Belang (tidligere Vlaams Blok) er et belgisk høyrepopulistisk parti, som først og fremst ønsker selvstendighet for de flamske områdene i Belgia (Kjøstvedt 2009).

2.9 Hypoteser

Som Jagers & Walgrave (2007) velger jeg altså å definere populisme som en politisk kommunikasjonsstil, som i utgangspunktet kan tas i bruk av alle politiske partier. På bakgrunn av dette og den øvrige teorien som ble presentert ovenfor, har jeg utformet seks hypoteser som jeg ønsker å se nærmere på i denne oppgaven. De lyder som følger:

Hypotese 1:

Er Fremskrittspartiet mer populistiske i sin kommunikasjon enn de andre partiene?

Denne hypotesen er utformet på bakgrunn av Fremskrittspartiets historie, i det at partiet ble stiftet som et protestparti med typiske populistiske fanesaker på dagsorden. Det er dessuten det eneste partiet i norsk politikk som til stadighet blir kalt populistisk av forskere og journalister (Jupskås 2009). De har dessuten en restriktiv innvandringspolitikk som en av sine fanesaker, noe som er typisk for høyrepopulistiske partier (Ivarsflaten 2008).

Hypotese 2:

Er det kun Fremskrittspartiet som utøver en tykk form for populisme?

Jeg legger frem denne hypotesen fordi de andre norske partiene i mindre eller ingen grad blir kalt populistiske i dag, mens Fremskrittspartiet ofte får denne betegnelsen. Jeg forventer at flere av de andre partiene vil appellere til folket i noen grad, men at Fremskrittspartiet i tillegg vil kombinere denne appellen til folket med en kritisk holdning til de etablerte, samt en ekskluderende holdning ovenfor innvandrere eller andre (utenforstående) folkegrupper. Jeg forventer lite eller ingen tykk populisme fra de andre partiene.

Hypotese 3:

Er det en større andel populistisk kommunikasjon i TV2-nyhetene enn på NRK Dagsrevyen?

Denne hypotesen blir lagt frem på bakgrunn av teori om at tabloide kringkastere lettere vil omfavne den populistiske stilen, som kan tenkes å gå hånd i hånd med den medialiserte politikken, med blant annet spissing, forenkling og personifisering. Journalistene i tabloide medier sies å være mer populistiske enn allmennkringkasternes journalister (jamfør avsnitt 2.7 om medialisert politikk). Populistene appellerer gjerne til folks følelser, og overskriftene

innebærer ofte kontroverser, noe som tabloidmedier også gjerne står for i større grad enn allmennkringkastere (Jenssen 2007a).

Hypotese 4:

Er det en større andel populistisk kommunikasjon blant partiene i 2013 enn i 2003?

Denne hypotesen legges frem på bakgrunn av teori om økende medialisering i samfunnet, og at flere partier har lært seg å nyttiggjøre seg av mobiliseringspotensialet som en populistisk kommunikasjonsstil kan ha (jamfør avsnitt 2.7). Dette blant annet på grunn av populistpartiers stadig økende oppslutning de siste årene, både i Norge, Skandinavia og Europa (Simonsen & Kjøstvedt 2009).

Hypotese 5:

Er de to største partiene (Høyre og Arbeiderpartiet) mer populistiske i sin kommunikasjonsstil enn de resterende partiene (utenom Fremskrittspartiet)?

Denne hypotesen legges også frem på bakgrunn av populistpartiers økende suksess, og det store mobiliseringspotensialet som en populistisk retorikk har. Det kan tenkes at partier 'smitter' hverandre, slik som Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet sies å ha gjort i innvandringspolitikken. Det gjenstår å se om dette også vises i retorikken, og ikke bare i politikkinnholdet, som Simonsen (2013) har vist. Det kan dessuten tenkes at Arbeiderpartiet ønsker å vinne tilbake velgerne som de har tapt til Fremskrittspartiet (jamfør tesen om Fremskrittspartiet som 'det nye arbeiderpartiet') (Marsdal 2006, Holje 2009).

Hypotese 6:

Er opposisjonspartier mer populistiske i sin kommunikasjon enn partier som er i posisjon?

Jeg legger frem denne hypotesen fordi den populistiske stilen kan tenkes å gå godt overens med opposisjonspartienes rolle, med kritikk og ansvarliggjøring av de etablerte som styrer, samt kortsiktige, enkle løsninger på komplekse og omfattende problemer (jamfør avsnitt 2.7 om medialisert politikk).

3. Metode

3.1 Kvantitativ innholdsanalyse

Som tidligere nevnt, har jeg benyttet meg av en kvantitativ innholdsanalyse for å undersøke i hvilken grad norske partier bruker en populistisk kommunikasjonsstil på TV. Jeg har valgt denne metoden fordi den egner seg godt når en skal undersøke innholdet i medietekster (tekst i bred forstand), og fordi den gjør det mulig å sette seg inn i et stort tekstmateriale på en effektiv måte (Østbye et al. 2007:209-10).

Som Østbye et al. (2007:157-158) skriver, er datamatriksen sentral i utføringen av den kvantitative innholdsanalysen. For å kunne lage en matrise må man velge ut et datamateriale som analysen skal omfatte. Jeg har valgt ut nyhetsinnslag som inneholder innvandrings-, asyl- og integreringspolitiske utspill fra politikere, fra NRK Dagsrevyen og TV2-nyhetene i 2003 og 2013 som datamateriale for denne oppgaven⁶. Dette innebærer at de følgende seks partiene er representert i datamaterialet; Fremskrittspartiet, Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre⁷.

Ut ifra datamaterialet/utvalget må en definere hva som er enhetene, hvilke variabler som skal være med, og hvilke variabelverdier som skal etableres (Østbye et al. 2007). Jeg har valgt å la enhetene være innslagene som helhet, både innspill i det redaksjonelle innslaget, samt eventuelt påfølgende kommentarer/intervju i nyhetsstudio med nyhetsanker. Mer konkret er det direkte utspill eller kommentarer fra en partirepresentant som er gjenstand for undersøkelsen/analysen. Dette innebærer at korte utspill på én eller to setninger blir kodet på samme måte som lengre passasjer på flere minutter. Dette kunne naturligvis blitt gjort på en mer systematisk måte, for eksempel ved å la én setning være kodingsenhet. Jeg har imidlertid valgt å kode innslagene i sin helhet, da jeg mener det er vesentlig å få med hele konteksten.

I utvelgelsen av relevante nyhetsinnslag, har jeg basert meg på Statistisk sentralbyrås (2013) definisjon av innvandrere: 'personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og de barna

⁶ Nyhetsklippene fra 2003 fra NRK og TV2 ble skaffet til veie via Nasjonalbibliotekets arkiver i Mo i Rana. Nyhetsklippene fra 2013 var tilgjengelige via NRK nett-tv og TV2 Sumo.

⁷ I datamaterialet fantes det kun ett klipp med uttalelse fra en Senterparti-representant, så derfor har jeg valgt å ikke inkludere Senterpartiet i analysen.

foreldrepar med slik bakgrunn føder etter ankomst til Norge'. Alle innslag der en representant fra et parti omtaler innvandrere og asylsøkere fra utenfor Norden, samt utspill som omhandler integrering, er inkludert i analysen. Innslag om familiegjeningforening, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og arbeidsinnvandring er inkludert.

Jeg har også inkludert nyhetsinnslag som omhandler problematikk knyttet til romfolket, mullah Krekar og tigging på offentlige plasser. En kan kanskje stille spørsmål om hvorvidt disse sakene er knyttet til den generelle innvandringsdebatten, og mye av det hører like mye inn under justis- og kriminalpolitikk. Jeg har likevel inkludert disse sakene, da det i utgangspunktet er begrenset hvor mange klipp i TV-nyhetene som omhandler innvandring i løpet av ett år. Det er også fare for at kodingen kan bli problematisk i forhold til kategorien som heter 'ekskludering', fordi kriminelle er en gruppe man per definisjon er negative til (Rooduijn & Pauwels 2011), og at dette derfor ikke er en tilstrekkelig indikator for populisme. Jeg har likevel forsøkt å gjøre kodingen så objektiv og konsekvent som mulig.

3.2 Populisme og kvantitativ forskningsstrategi?

Når det gjelder hvordan en kvantitativ innholdsanalyse kan brukes for å belyse problemstillingen i denne oppgaven, er dette et viktig og sentralt spørsmål. Kan populisme måles kvantitativt? Som nevnt i teorikapittelet over, er populisme et begrep der forskningsverdenen sliter med å enes om en klar definisjon. Dette fører også til metodiske utfordringer. Ulike fremgangsmåter er forsøkt benyttet, fra kvantitativt orienterte tekst- og diskursanalyser (Jagers & Walgrave 2007, Hawkins 2009) til flernivåanalyse (Cranmer 2011). Utover disse få kvantitativt orienterte studiene, er litteraturen om populisme dominert av kvalitative casestudier, som har begrenset med overføringsverdi.

Rooduijn & Pauwels (2011) argumenterer for at populisme kan måles og studeres kvantitativt uten store problemer. Kvantitative strategier vil gjøre det lettere å gjøre systematiske sammenlikninger av caser over tid og mellom ulike land. En slik tilnærming vil, ifølge Rooduijn & Pauwels, være vesentlig dersom en vil svare på spørsmål om hvorvidt vi lever i et populistisk '*Zeitgeist*', slik som Mudde (2004) legger frem, der han diskuterer hvorvidt populismen er et nærmest uunngåelig fenomen for de moderne demokratiene i Europa.

Dersom man skal måle populisme kvantitativt, bør man imidlertid gå vekk fra rene ordtelling, da man må ta hensyn til at det går an å snakke om mennesker og folk uten at det ligger en særlig populistisk virkelighetsforståelse bak (Jupskås 2008).

Ifølge Berelson (1952) skal en kvantitativ innholdsanalyse benyttes der man kun er ute etter en overfladisk (manifest) analyse av et (medie)innhold, altså bare den delen av budskapet som er direkte tilgjengelig. I dette ligger en oppfatning av at metoden skal ikke benyttes dersom man er ute etter å tolke det underliggende (latente) innholdet. Jeg vil si at dette taler *imot* en kvantitativ analyse av populistiske budskap, da det nødvendigvis i stor grad blir opp til forskeren å avgjøre hva et utsagn innebærer. Kracauer (1952/53) hevder at underliggende budskaper i teksten også i aller høyeste grad kan være gjenstand for registrering og tolkning. I dette ligger en oppfatning av at alt medieinnhold nødvendigvis må tolkes for å kunne bli forstått, og idealet om objektivitet har blitt erstattet av Kracauers 'disiplinerte subjektivitet'. Dette taler *for* at en kan gjøre en kvantitativ analyse av populistiske budskap som blir fremført i media.

Som et forsøk på en oppsummering av spørsmålet om populisme og kvantitativ måling, vil jeg si at det er verdt å gjøre et forsøk på flere kvantitativt orienterte undersøkelser av populismens innhold, men at det også er nødvendig med et visst kvalitativt tilsnitt. Det er altså det jeg forsøker med denne oppgaven. Kodingen i den kvantitative innholdsanalysen er ikke en ren ordtelling, men den tar hensyn til at det kan være gradforskjeller i det å skulle henvende seg til folket - noen partier og politikere gjør det oftere og i større grad enn andre, og på ulike grunnlag. Det kvalitative aspektet ved denne oppgaven kommer tydeligere frem i avsnitt 3.4, der jeg prøver å vise hvordan kvalitative vurderinger ligger til grunn for de kvantitative vurderingene (i arbeidet med kodingen av datamaterialet).

Det må til slutt også nevnes at denne innholdsanalysen og kategoriseringen av populistisk kommunikasjon innebærer en grov forenkling av et opprinnelig komplekst begrep, men dette er vanskelig å komme utenom når en forsøker å gjøre en systematisk analyse av politiske partier som i utgangspunktet er ganske ulike.

3.3 Datamaterialets begrensninger

Datamaterialet som ligger til grunn for denne oppgaven er som nevnt nyhetsinnslag fra NRK Dagsrevyen og TV2-nyhetene. Dette er valgt fordi medialiseringen av politikken sies å vise seg særlig godt i visuelle og muntlige medier som radio og TV, som Holje skriver (2009:16). Jenssen (2007a) peker på at fjernsynet har blitt landets fremste arena for politikk, og at det står i en særstilling som leverandør av informasjon om politikk. Politikerne kan nå ut til svært mange velgere ved å benytte fjernsynet som arena, og det er primært gjennom massemediene at kontakten mellom politikere og velgerne foregår (Aardal et al. 2004). Det er altså god grunn til å studere politisk kommunikasjon via nyhetssendinger på TV, fordi politikere vet at det ligger et stort potensiale for kommunikasjon med velgerne her.

Datamaterialet har imidlertid vist seg å ha noen begrensninger. Det største problemet er at det er et forholdsvis lavt antall utvalgsenheter (N=141). Det er for eksempel kun et par uttalelser fra Arbeiderpartiet i hele 2003 (men langt flere i 2013), og totalt ganske få klipp fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre. Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre er overrepresentert i forhold til de andre partiene. Det hadde vært ønskelig med flere klipp, slik at en kunne unngått denne skjevfordelingen mellom partiene. Samtidig er det å naturlig at Fremskrittspartiet er mye representert, fordi de har sakseierskap til innvandringspolitikken (Aardal 2007), og fordi de var i opposisjon (frem til september 2013), jamfør teorien om at opposisjonens retorikk blir favorisert i mediene (Jenssen 2007b). Det er samtidig å forvente at partier som Senterpartiet er lite representert, da de ikke har innvandring som et særlig fokusområde.

Datamaterialet gir også begrenset mulighet til å studere utviklingen i partiene over tid. I 2003 var det Bondevik II-regjeringen som styrte, bestående av Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre. I 2013 var det først den rødgrønne regjeringen med Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet som regjerte, og senere Solberg-regjeringen med Høyre og Fremskrittspartiet. Dette medfører blant annet at Arbeiderpartiet, som strengt tatt ikke har hovedfokus på innvandringspolitikk, er lite representert i datamaterialet fra 2003, samt at de er overrepresentert i datamaterialet fra 2013, da de var ledende regjeringsparti. Det blir derfor vanskelig å si noe klart om Arbeiderpartiet (eller noen av de andre partiene med få

nyhetsklipp i utvalget), har blitt mer eller mindre populistiske. På den andre siden gir disse ulike regjeringskonstellasjonene stor spennvidde i datamaterialet, da de aller fleste partiene er representert, om enn noen i mindre grad enn andre.⁸

Det er verdt å diskutere hvorvidt antallet utvalgsenheter/innslag er tilstrekkelig til å gjøre en god analyse. Jeg har som nevnt valgt ut alle relevante innslag fra de to årene. Jeg tror at selve kodingen er vel så viktig, om ikke viktigere, enn antallet innslag. Så lenge kodingen er valid og reliabel, er det ikke grunn til å tro at analysen vil skape et skjevt bilde av partienes fremtoning i innvandringsdebatten. Dette drøftes mer i avsnitt 3.5 om validitet. Det må også legges til at å få tak i arkivklipp fra Nasjonalbiblioteket er kostbart, noe som også må tas med i betraktningene når en skal gjennomføre et masteroppgaveprosjekt.

3.4 Kodeskjema

Jeg vil i dette avsnittet beskrive kodeskjemaet, de tre kategoriene som TV-innslagene blir kategorisert langs, og hvilke kriterier jeg legger til grunn for kodingen. Kodeboken, som er lagt til i appendiks, forteller hvilken dato innslaget ble sendt, hvilken kanal det ble sendt på, samt navn på parti og partirepresentant.

Som nevnt er mitt kodeskjema og de tilhørende kategoriene inspirert av Jagers & Walgrave (2007) og Rooduijn & Pauwels (2011) sine skjemaer for måling av populistisk kommunikasjon. Kodeskjemaet jeg har laget består av de tre følgende kategoriene: i) appell til folket, ii) anti-establishment og iii) ekskludering (negativ evaluering av folkegrupper). Jeg har forsøkt å gjøre det ukomplisert, og vil gi politikernes utspill verdi 0 eller 1 i hver av kategoriene. Denne fremgangsmåten gjør det mulig å måle både tynn og tykk populisme.

For flere detaljer om kategoriene og kodingen, se avsnitt 3.4.1 under. For flere detaljer om kodeskjemaene jeg har brukt som mal, se Jagers & Walgrave (2007:338-343) og Rooduijn & Pauwels (2011). Jeg nøyer meg her med å si at jeg har valgt å gjøre mitt kodeskjema mindre detaljert enn Jagers & Walgrave (2007), først og fremst fordi datamaterialet mitt består av ganske korte innslag, på noen få minutter, og dessuten for å gjøre kodingen lettere. Færre

⁸ Unntaket er igjen Senterpartiet, som sjelden uttaler seg i spørsmål om innvandring.

nyanser gjør det forhåpentligvis enklere å være konsekvent i kodingsarbeidet, og dermed øker reliabiliteten (Østbye et al. 2007).

3.4.1 Kategorier

I dette avsnittet vil jeg redegjøre for de tre kategoriene som utgjør kodeskjemaet mitt, og hvilke kriterier jeg har lagt til grunn når jeg har gjort kodingen. Disse kriteriene er i stor grad inspirert av Rooduijn & Pauwels (2011) og Jagers & Walgrave (2007).

Utspillene fra politikerne blir som nevnt kategorisert langs tre dimensjoner. De tre kategoriene er: i) appell til folket, ii) anti-establishment og ii) ekskludering (negativ evaluering av folkegrupper).

Kategori i: Appell til folket

0 eller 1

0 snakker ikke på vegne av folket, 1 snakker på vegne av folket

For å avgjøre hvorvidt det innebærer en appell til folket, stiller man spørsmålet: 'Refererer avsenderen av budskapet til folket?'. Dette er imidlertid ikke alltid enkelt å avgjøre. En avsender kan bruke ulike uttrykk for å referere til 'folket', både direkte og indirekte, for eksempel ved å si 'borgerne', 'velgerne', 'nasjonen', 'samfunnet', 'nordmenn', 'vi' og 'oss'. Jeg legger altså til grunn at partirepresentanten må uttale seg på en måte der han eller hun hevder å snakke *på vegne* av folket. Det finnes også unntak. Dersom avsenderen refererer til undergrupper av 'sin' befolkning, som pensjonister, barn og lignende, teller dette ikke som en populistisk appell til folket (Rooduijn & Pauwels 2011). Utspillet får verdien 0 dersom det ikke innebærer en appell til folket, og får verdien 1 dersom det innebærer en appell til folket.

Kategori ii: Anti-establishment

0 eller 1

0 er ikke kritikk av en elite, 1 er kritikk av en elite

For å avgjøre hvorvidt utsagnet innebærer kritikk av en elite, stilles spørsmålet: ‘Kritiserer avsenderen av budskapet eliten?’. Å kritisere ett enkelt parti eller en enkelt politiker er dagligdags i all politisk kommunikasjon, og jeg ser det derfor ikke som en tilstrekkelig indikator på populisme. Kritikken må gå lenger enn enkeltmenneske, enkelt parti eller enkelt vedtak. Rooduijn & Pauwels (2011) poengterer også at det må være snakk om kritikk av eliter generelt. Det regnes ikke som kritikk av eliten dersom et enkelt individ er i fokus, for eksempel statsministeren, lederen av et politisk parti, eller sjefen for en stor bedrift. Det regnes kun som elitekritikk dersom personen eksplisitt fremstilles som en representant for en elite. Utspillet får verdien 0 dersom det ikke innebærer kritikk av en elite, og får verdien 1 dersom det innebærer en kritikk av en elite.

Kategori iii: Ekskludering (negativ evaluering av folkegrupper)

0 eller 1

0 er nøytral evaluering av folkegruppe (ikke ekskludering), 1 er negativ evaluering av folkegruppe (ekskludering)

For å avgjøre hvorvidt et utsagn er av ekskluderende karakter, stilles spørsmålet: ‘Uttrykker avsenderen av budskapet negative holdninger om ‘andre’ (for eksempel grupper av folk som ikke hører til i ‘folket’ som avsenderen identifiserer seg med)? Dette vil dreie seg om ‘de andres’ identitet, hvilken innflytelse de virker å ha, hvilke rettigheter de har, og lignende. For eksempel er det av ekskluderende karakter dersom en partirepresentant uttaler at asylsøkere har fått for store rettigheter i Norge, det at de i det hele tatt har fått komme inn i Norge, eller at de bør sendes ut. Utspillet får verdien 0 dersom det ikke er av ekskluderende karakter, og 1 dersom det er av ekskluderende karakter.

Etter at alle innslagene er kodet etter disse kriteriene, vil jeg summere alle partienes skårer, og gjøre prosentvise utregninger av andelen tynn og tykk populisme hos hver av partiene. Jeg vil presentere disse resultatene i kapittel 4, redegjøre for ulikhetene blant partiene, og forsøke å gi svar på hypotesene som ble lagt frem i avsnitt 2.9. Før jeg gjør dette, skal jeg redegjøre for studiens validitet.

3.5 Validitet

Det er viktig å reflektere rundt undersøkelsens validitet. Validitet er et vanskelig begrep å forklare kort, men det handler i hovedsak om analysens pålitelighet og resultatenes gyldighet. I dette inngår også begreper som reliabilitet og generalisering (Østbye et al. 2007, Tjora 2010), som jeg vil diskutere nærmere nedenfor.

3.5.1 Definisjonsmessig validitet

I validitet inngår *definisjonsmessig validitet*, som handler om hvorvidt kategoriene i kodeskjemaet fanger opp det vi teoretisk sett er på jakt etter. Jeg har som nevnt basert kodeskjemaet og kategoriene på Jagers & Walgrave (2007) og Rooduijn & Pauwels (2011). Til sammen tror jeg de tre kategoriene klarer å fange inn de viktigste aspektene ved populisme, i tillegg til at kodeskjemaet er konstruert slik at man skal kunne avdekke ulikheter blant partiene. Selv om analysen i denne oppgaven i utgangspunktet er kvantitativ, så er det blitt tatt visse kvalitative hensyn i arbeidet med kodingen. Å blande kvantitativ strategi med kvalitativ strategi er i mange tilfeller positivt (Tjora 2010). Særlig kan dette gjelde for studiet av populisme, der det handler mye om konteksten som 'avsenderne' handler ut ifra. Som tidligere nevnt innebærer fremgangsmåten jeg har brukt en grov forenkling av populistisk kommunikasjon, men dette gjør det forhåpentligvis lettere å sammenlikne de ulike partiene på en systematisk måte, ut ifra de tre kategoriene i kodeskjemaet.

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet er en viktig del av validitet, og handler om studiens og resultatenes pålitelighet. Som nevnt har denne analysen et kvalitativt tilsnitt, og slike analyser er ofte preget av høy målefeil. Dette er fordi det er vanskelig å vite hva som er enhetenes sanne verdier (Østbye et al. 2007, Tjora 2010). I tillegg er kodingen gjort manuelt og ikke av en datamaskin, noe som også i utgangspunktet kan øke målefeil. Jeg vil likevel argumentere for at denne studiens reliabilitet er god, da jeg har vært systematisk i utvelgelsen av TV-klippene, samt at jeg har analysert innvandringsdebatten i to år, og ikke bare ett. Jeg har også brukt to ulike TV-kanaler og sammenlignet disse. Dette øker sammenligningsgrunnlaget og troverdigheten, og minimerer forhåpentligvis noe av sjansen for at resultatene er utelukkende tilfeldige. Det ferdig utfylte kodeskjemaet er lagt til i appendiks, der alle innslagene er datert og merket med

navn på både TV-kanal, parti og partirepresentant, slik at en lett kan lete frem dette på et senere tidspunkt. Dette øker studiens transparens og mulighet for etterprøvbarhet av resultatene (Østbye et al. 2007, Tjora 2010).

I tillegg til å være systematisk i databehandlingen, samt å ha gjort tiltak for å øke studiens transparens og etterprøvbarhet, tror jeg kodeskjemaet også kan benyttes på både andre saksområder enn innvandringspolitikk, og også andre typer datamateriale som partidokumenter, TV-debatter eller lignende. En må imidlertid ta høyde for at datamaterialet kan gi andre resultater dersom kodingsenhetene hadde blitt delt opp annerledes, for eksempel å kode hver enkelt setning. Her er innslag kodet som helhet. Dette er gjort for å få med hele konteksten. Uansett ville sannsynligvis andre nivåer av kodingsenhet gitt andre resultater. Jeg vil likevel argumentere for at måten kodingen er gjort her, har fått frem nyanser som er interessante, og som gir grunnlag til å gjøre nærmere undersøkelser i fremtiden.

Når det gjelder selve kodingen, er det mulig at en annen koder hadde kommet frem til andre resultater. I og med at jeg har latt kontekst spille en rolle for kodingen, hadde kanskje en forsker med en annen teoretisk forståelse av populisme, eventuelt en som ikke har forkunnskap om fenomenet, gjort kodingen på en annen måte. På grunn av begrenset med tid og ressurser har det vært vanskelig å få tak i en ekstern koder. Jeg har gjort kodingen på egen hånd, men Jagers & Walgrave (2007) og Rooduijn & Pauwels (2011) sine studier og tilhørende 'retningslinjer' har vært til stor nytte. Jeg kodet først datamaterialet underveis i prosessen (mars 2014), og deretter én gang til mot slutten av prosessen (mai 2014), og kom frem til de samme resultatene. Forhåpentligvis har dette bidratt til å øke reliabiliteten. Jeg har forsøkt så godt jeg kan å foreta en nøytral koding av datamaterialet, for å etterstrebe det objektive forskeridealet (Tjora 2010). I tillegg har jeg diskutert og konkludert med forsiktighet, og ikke trukket noen bastante slutninger fra analysen av dataene.

3.5.3 Generalisering

Generalisering kan også sies å høre inn under validitet. Dette handler om å kunne trekke generelle slutninger fra studiens resultater, utover det som faktisk er observert og analysert (Østbye et al. 2007). Jeg vil være forsiktig her, til tross for at jeg har vært systematisk i både

utvelgelsen av datamateriale og i selve gjennomføringen av den kvantitative analysen. Jeg har vært konsekvent i kodingen og tolket funnene med varsomhet. Likevel hevder jeg ikke på noen måte at denne studien representerer et sannhetsbilde. Som nevnt i avsnitt 3.2, så er antallet utvalgsenheter lavere enn en skulle ønske, og jeg tør derfor ikke å si at man ville funnet de samme mønstrene dersom man hadde undersøkt et større utvalg, et annet saksområde eller annet datamateriale. Jeg nøyer meg med å si fremgangsmåten som er brukt kan benyttes til lignende studier videre, men jeg vil nødvendig være påståelig om hvorvidt man vil gjøre de samme funnene. Jeg vil være varsom med å si noe sikkert om generalisering av funnene fra denne oppgaven, men håper at den likevel kan inspirere til videre undersøkelser av samme art, for å kunne gi et mer utfyllende bilde av populistisk kommunikasjonsstil blant norske partier. Det jeg imidlertid kan si noe ganske sikkert om, er at denne oppgaven gir et bilde av hvordan innvandringsdebatten artet seg på TV-nyhetene i 2003 og 2013, i både NRK Dagsrevyen og TV2-nyhetene, og hvordan de ulike partiene benyttet en populistisk kommunikasjonsstil her.

4. Resultater

4.1 Norsk innvandringspolitikk og -debatt

Før jeg presenterer resultatene fra den kvantitative innholdsanalysen, vil jeg kort redegjøre for de ulike partienes innvandrings- og integreringspolitiske ståsteder. Som nevnt er det ikke først og fremst politikkinholdet som skal diskuteres i denne oppgaven, men jeg vil likevel redegjøre for hovedtrekkene i partienes innvandrings- og integreringspolitikk, for å skape et mer helhetlig bilde av innvandringsdebatten.

Simonnes (2013:155-6) skriver at Arbeiderpartiet og Høyre har nærmet seg Fremskrittspartiet, og blitt mer restriktive i sin innvandrings- og integreringspolitikk siden begynnelsen av 2000-tallet. Dette gjelder særlig asyl- og flyktningepolitikken, samt i forhold til krav og forventninger til kulturell integrering. Høyre sies å ha nærmet seg Fremskrittspartiet mest av de to partiene. Samtidig sies det av Fremskrittspartiet har tonet ned sin retorikk, særlig fra 2009 (Simonnes 2013).

Fortsatt er Fremskrittspartiet mer innvandringsrestriktive enn Arbeiderpartiet og Høyre, og de legger dessuten vekt på ulike ting i sin argumentasjon. Først og fremst vektlegger Fremskrittspartiet utfordringer knyttet til kulturelle motsetninger mellom nordmenn og innvandrerne som kommer (Simonnes 2013). På Fremskrittspartiets nettsider per 13. mai 2014 står det at

innvandring fra land utenfra EØS-området må håndheves strengt for å få en vellykket integrering. Det kan ikke aksepteres at grunnleggende vestlige verdier og menneskerettigheter blir satt til side av kulturer og holdninger som enkelte av innvandrerne tar med seg til Norge (Fremskrittspartiet 2013).

Etter at Fremskrittspartiet kom i regjering i oktober 2013, har norske myndigheter blant annet sendt hjem flere asylsøkere som har fått avslag på sine søknader, enn tidligere (Regjeringen 2013). I tillegg har representanter fra partiet tatt til orde for å avholde folkeavstemninger om innvandring, slik som Sveits har gjort (Johnsen 2014).

Arbeiderpartiet er på sin side også for en restriktiv innvandringspolitikk, og skriver på sine nettsider at de vil opprettholde innvandringsstoppen. De ønsker at alle innvandrene skal inkluderes i samfunnet, men legger vekt på at de norske grunnverdiene skal gjelde for alle. Asylsøkere uten rett til opphold skal returneres snarlig (Arbeiderpartiet ingen dato).

Høyre ønsker i likhet med Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet at asylsøkere uten rett til opphold, skal returneres raskere. Særlig gjelder dette såkalte grunnløse asylsøkere og de som oppholder seg i landet ulovlig (Høyre 2014a). De mener samtidig at asylsøkere med rett til opphold og innvandrere generelt skal integreres gjennom deltakelse i arbeidslivet og samfunnslivet forøvrig, og at grunnleggende norske verdier som yringsfrihet og respekt for enkeltmennesket skal gjelde til enhver tid (Høyre 2014b).

Sosialistisk Venstreparti har vært regnet som det mest innvandringsliberale partiet (Jenssen 2013). De jobber blant annet for at arbeidsinnvandrere skal få styrket sine rettigheter i Norge, at asylbarnas rettigheter skal gå foran innvandringspolitiske hensyn, å få i gang hurtigere bosetting av flyktninger i kommunene, samt at de jobber mot diskriminering av innvandrere. Imidlertid understreker de også i sitt handlingsprogram at fellesskapet i Norge skal tuftes på grunnleggende norske verdier, plikter og rettigheter (Sosialistisk Venstreparti ingen dato).

Venstre er også regnet som liberale i sin innvandringspolitikk, og mener at innvandring er verdifullt for det norske samfunnet. De understreker imidlertid at god integrering er viktig dersom innvandringen ikke skal legge for mye press på den norske velferdsstaten (Venstre 2013).

Kristelig Folkepartis innvandringspolitikk ligner i stor grad på Venstre sin, i at de vektlegger at god integrering er viktig. De understreker også viktigheten av at asylsøkere skal beskyttes, men bare så lenge de har gyldig grunn til å frykte forfølgelse i hjemlandet. Kristelig Folkeparti fremhever særlig at religionsfrihet er viktig, og at ingen skal sendes ut at Norge dersom det er fare for forfølgelse på grunnlag av religion (Kristelig Folkeparti ingen dato).

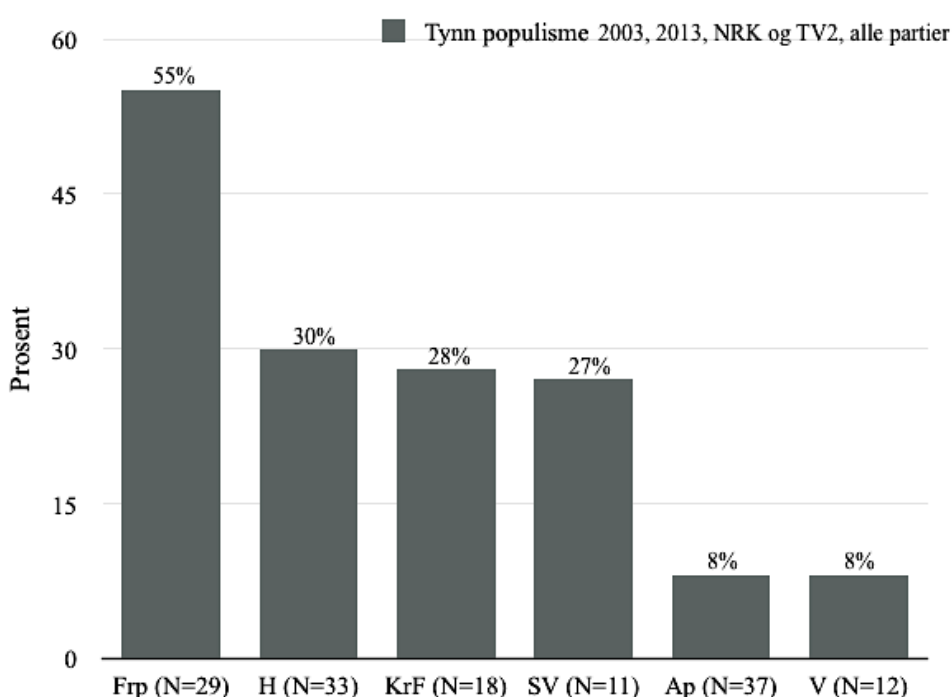
4.2 Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg presentere funnene fra den kvantitative innholdsanalysen. Jeg vil underveis forsøke å gi svar på de seks hypotesene jeg la frem i kapittel to.

Hypotese 1: Er Fremskrittspartiet mer populistiske i sin kommunikasjon enn de andre partiene?

Prosentandelen for tynn populisme, som altså kun består av en appell til folket, er hos Fremskrittspartiet på 55 prosent totalt (inkludert 2003, 2013, NRK og TV2). Dette betyr at Fremskrittspartiet fremstår som det mest populistiske partiet. Høyre følger etter med 30 prosent, deretter Kristelig Folkeparti på 28 prosent og SV på 27 prosent. Arbeiderpartiet og Venstre har de laveste prosentandelene med tynn populisme, kun 8 prosent, og de har altså svært liten grad av appell til folket i sin kommunikasjon på TV.

Figur 1.1: Tynn populisme i prosent, 2003 og 2013, TV2 og NRK, alle partier

Når det gjelder måling av tykk populisme, er Fremskrittspartiet også partiet som skiller seg mest ut, der 34 prosent av utsagnene kan kategoriseres som tykk populisme. Ingen av de andre

partene har utspill som kan kategoriseres som tykk populisme. Jeg vil derfor påstå at, basert på dette datagrunnlaget, bekrefte hypotesen om at Fremskrittspartiet bruker en mer populistisk kommunikasjonsstil i innvandringsdebatten, sammenliknet med de øvrige partiene. Dette drøftes mer under hypotese to.

Jeg vil videre vise til noen eksempler på populistiske utsagn i innvandringsdebatten, for å vise hva som skiller partiene fra hverandre når det gjelder 'tynn' populisme.

Appell til folket

Alle politikere snakker i noen grad om mennesker og folk. Populismen trer inn i bildet idet 'folket' står i et motsetningsforhold til de som ikke er en del av 'vårt folk'. Populistene gjør det klart og tydelig hvem som er 'inne' og hvem som er 'ute', og det tegnes opp et klart skille mellom 'vår kultur' og 'deres kultur'. Eksempelvis illustrerer daværende partileder for Fremskrittspartiet Carl I. Hagen dette på følgende vis i 2003, der han snakker om den økende kriminaliteten i Norge, som han mener er et resultat av den sittende regjeringens innvandringspolitikk:

Det blir voksende sosiale konflikter, det blir dessverre også mer vold. Vi får ingen integrering hvor innvandrerne får plikt til å tilpasse seg norske lover, regler, forskrifter og det å være norsk og følge norske normer og verdier. Det er de som skal tilpasse seg oss, ikke omvendt. Når vi har foreslått dette, så har Kjell Magne Bondevik og de andre sagt: 'Nei, vi må gjensidig tilpasse oss hverandres kultur'. I Norge skal vi basere oss på det norske, kristne og vi vil ikke ha den kulturen som kommer fra enkelte av hjemlandene til noen av innvandrergruppene. Når de kommer hit, så får de tilpasse seg norske forhold (Carl I. Hagen NRK Dagsrevyen 25.6.2003).

Carl I. Hagen (Frp) peker videre på hvordan kriminelle innvandrere skaper frykt hos 'vanlige folk':

Det vi foreslo for mange år siden var forsterkede mottak hvor alle kriminelle fra hjemlandet eller som begikk kriminalitet i Norge burde plasseres der, og inntil deres søknad var behandlet skulle de ikke kunne gå ut iblant folk ... et forsterket mottak hvor de forhindres fra å bevege seg blant vanlige folk og skape usikkerhet og uro i lokalbefolkningen (Carl I. Hagen NRK Dagsrevyen 20.6.2003).

Som tidligere nevnt snakker nødvendigvis alle politikere om folk og mennesker, om enn i varierende grad. Fremskrittspartiet snakker ofte om 'folk flest', som den vanlige mannen i gata, eller 'hvermannsen'. Unntaket er innvandrerne, som for det meste ikke er en del av Fremskrittspartiets folk. Men hvem er 'folket' for de andre partiene? Hvem er for eksempel 'folket' i følge Arbeiderpartiet? Det virker som at 'folket' for Arbeiderpartiet er gjennomsnittsnordmannen, uansett opprinnelse eller etnisk bakgrunn. Så lenge de bor i Norge er de en del av det norske folk. Rune Gerhardsen, daværende leder for samferdsels- og miljøkomiteen i Arbeiderpartiets bystyregruppe i Oslo kommune, kan virke som et eksempel på denne oppfatningen, når han i 2003 snakker om integrering og barnehagenes funksjon i integreringen:

...som du sier er det altså hver tredje som begynner på skolen er nå med veldig fremmed bakgrunn. ...mener at alle innvandrerbarn bør gå i barnehage. Der lærer de altså norsk språk, og der lærer de også norske normer og regler helt fra de er ganske små. Også må vi følge opp i skolen, alle har rett til å gå på skolen i Norge, men det er også en plikt. ... å gi alle tilbud om barnehageplass, det tror jeg er et nøkkelpunkt. ... Vi vet at de ungene som går i barnehagen, de lærer norsk, de som ikke gjør det, lærer ikke (Rune Gerhardsen NRK Dagsrevyen 24.6.2003).

Gerhardsen (Ap) fortsetter å snakke om det norske folk og norske samfunnsverdier, men argumenterer ikke fra et nativistisk menneskesyn. I følgende sitat snakker han om hvordan samfunnet sammen må takle utfordringene knyttet til en skyteepisode på Gardermoen i juni i 2003, der pakistanske asylsøkere var involvert:

Veldig viktig at nå alle norske politikere og hele det norske samfunn, jeg håper at alle partier står opp og sier at den slags atferd kan vi ikke tolerere. Dette at en får gjenger, operer med hevn som en æreskode, er en gift i samfunnet og det må settes en stopper for (Rune Gerhardsen NRK Dagsrevyen 24.6.2003).

Et inkluderende menneskesyn kommer også frem når man ser på hvordan Kristelig Folkeparti formulerer seg. Kristelig Folkeparti fremstår som partiet som utøver mest tynn populisme etter Fremskrittspartiet og Høyre. Pluralisme og et ønske om et mangfoldig samfunn, som kan sies å være en motpol til populisme (Taggart 2000), kommer særlig frem i sakene som

omhandler rettighetene til de såkalte asylbarna i Norge. Kristelig Folkeparti ser ut til å mene at alle som er oppvokst i Norge og føler tilhørighet til landet, har like stor rett til å være her, og at universelle menneskerettigheter skal gå foran innvandringsrestriktive hensyn. Blant annet fremhever Kristelig Folkepartis leder Knut Arild Hareide viktigheten av å ta hensyn til internasjonale regelverk, som FNs barnekonvensjon, og at disse må gå foran norske innvandringspolitiske lover og regler:

Høyesterett har jo slått fast at vi ikke da følger barnekonvensjonen, der barns beste nettopp skal gå foran innvandreregulerende hensyn. Og vi skal være klar over, dette er barn, som har bodd i Norge, seks, sju, åtte, ni eller ti år, de har ikke bodd i noe annet land enn Norge, deres identitet - det er Norge. ... Barns beste skal gå foran innvandreregulerende hensyn (Knut Arild Hareide NRK Dagsrevyen 14.1.2013).

Hareide (KrF) vektlegger altså ikke først og fremst viktigheten av at norske lover og regler følges, og ønsker ikke særbehandling for nordmenn. Han peker heller på at barn og deres rettigheter er det viktigste, uansett hvor de eller foreldrene deres opprinnelig kommer fra. Et slikt universalistisk eller pluralistisk menneskesyn viser også Abid Raja (V), ved å si at asylbarna '...vil få sin sak vurdert ut ifra barnefaglige perspektiver. Det er et løft for de asylbarna som er i Norge' (Abid Raja NRK Dagsrevyen 15.9.2013).

Det er som nevnt viktig å merke seg at en politiker kan snakke om det norske samfunnet uten at det er fra et populistisk ståsted. Et eksempel på dette er når Erna Solberg (H) i 2003, daværende kommunalminister, diskuterer utfordringer knyttet til integrering av somaliere. Hun sier at 'noen glir smertefritt inn i det norske samfunnet, andre trenger mer støtte og hjelp' (Erna Solberg NRK Dagsrevyen 12.1.2003). Her forstår jeg henvisningen til det norske samfunnet ikke som en appell til folket eller velgermassen, men mer som en beskrivelse av faktiske forhold knyttet til integreringsproblematikk, eller eventuelt som en beskrivelse av det norske samfunnet kontra det somaliske.

Når Erna Solberg derimot sier, angående det potensielle regjeringssamarbeidet mellom de fire borgerlige partiene i 2013, og asylforhandlingene dem imellom, at 'de velgerne som har stemt på en borgerlig regjering faktisk skal få det' (Erna Solberg NRK Dagsrevyen 15.9.2013), ser jeg på dette som en appell til 'folket', i betydningen 'velgerne' og det at velgernes ønsker er

det viktigste. Jeg forstår det ikke som en appell til det kulturelt homogene folket i betydningen 'nordmenn', men mer som 'vanlige folk' eller 'folk flest'.

Høyre fremstår altså som det mest populistiske partiet etter Fremskrittspartiet. De appellerer til folket og er ekskluderende til en viss grad, men fra et mindre populistisk ståsted enn Fremskrittspartiet. Særlig argumenterte Erna Solberg for en mer regulert integreringspolitikk, med en byråkratisk ordbruk, da hun var kommunalminister i 2003. Hun snakket om konkrete tiltak og nødvendige regelendringer, som å legge frem 'lovforslag som vil lage en obligatorisk introduksjonsordning som alle som kommer og blir bosatt som flyktninger ... skal delta på' (Erna Solberg NRK Dagsrevyen 12.1.2013). Det virket med andre ord som Solberg i mindre grad vektla de kulturelle eller etniske motsetningene blant nordmenn og innvandrere. Hun tok blant annet til orde for at somaliske flyktninger 'kan ha spesielle behov for ekstra tiltak knyttet til familiesituasjon ... til det å backe opp sine barn i forbindelse med skole, og vi jobber med å finne frem til gode tiltak for det' (Erna Solberg NRK Dagsrevyen 12.1.2003). Solberg viser altså en mindre ekskluderende tone enn Fremskrittspartiet, ved å ikke avvise fremmed kultur, men å heller ønske å sette igang tiltak som kan forbedre integreringen av somalierne i det norske samfunnet.

Politikerne appellerer altså til folket i varierende grad og fra ulike ståsteder. Jeg vil, med eksemplene vist ovenfor, argumentere for at Fremskrittspartiet står frem som partiet med den klareste og mest 'klassiske' populistiske fremtoningen, der først og fremst peker på kulturelle motsetninger mellom 'deres folk' og 'de andre'.

Hypotese 2: *Er det kun Fremskrittspartiet som utøver en tykk form for populisme?*

Fremskrittspartiet er det eneste partiet som har utspill der alle kategoriene i kodeskjemaet får verdien 1 (som altså innebærer at de henvender seg til folket, er kritisk til det etablerte, samt en negativ evaluering av andre folkegrupper), og dermed det eneste partiet som utøver 'tykk' populisme. Ingen av de andre partiene utøver tykk populisme.

Jeg vil videre diskutere litt rundt funnene i forhold til de to dimensjonene som, sammen med appell til folket, utgjør 'tykk' populisme - anti-establishment og ekskludering (negativ evaluering av folkegrupper).

Anti-establishment

Å kritisere andre partier eller politikere er hverdagskost i politikken, og er derfor i utgangspunktet ikke en tilstrekkelig indikator for populistisk kommunikasjonsstil. Det er dessuten ikke å forvente at partier i posisjon kommer med kritikk av de etablerte styresmaktene, fordi dette nødvendigvis ville blitt en kritikk av dem selv. Regjeringspartiene vil med andre ord føre en selvhevdende retorikk, mens kritikk av det etablerte er forbeholdt opposisjonen (Jenssen 2007b). Det har også vist seg at det er variasjoner blant opposisjonspartiene når det gjelder hvor aggressiv retorikken er. Blant annet liker Arbeiderpartiet liker å fremstille seg selv som et 'trygt og godt' alternativ. Høyre har vært mer aktiv i bruk av skremselpropaganda, blant annet ved å kalle Arbeiderpartiet 'den røde fare' (Krogstad 2004, Holje 2009).

En retorikk preget av skremselspropaganda føres også av Fremskrittspartiet, både i 2003 og 2013. Om den rådende innvandringspolitikken bruker Per Sandberg uttrykk som 'naiv politikk', og at Bondevik-regjeringen 'lurer folk opp i stry' (Per Sandberg TV2-nyhetene 31.1.2003).

Sandberg kritiserer også andre aktører enn politikere, som for eksempel media, når han i forbindelse med en reportasje om muslimer i Norge fremholder at 'NRK begår en stor brøler, der ... man generaliserer.' (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 6.3.2013) I tillegg til kritikk av media, kritiserer Sandberg i den samme reportasjen også to ikke navngitte akademikere for å forsøke å sverte Fremskrittspartiet:

...tidligere i dag så har jeg fått to forskere som har lagt noe anklager og påklager på Fremskrittspartiet. Hvorfor kan ikke disse forskerene stille opp til debatt? Så skal vi kle av dem, for dem lure oss i forhold til tallene sine... (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 6.3.2013).

Fremskrittspartiets viser en bred kritikk av det etablerte, som altså er et typisk trekk ved høyrepopulistiske partier, der både media og intellektuelle regnes som en del av eliten (Taggart 2000, Jagers & Walgrave 2007). Per Sandberg (Frp) avslutter det samme intervjuet ovenfor ved å si, nærmest på advarende vis, at 'det er viktig at alle politikerne og hele det norske samfunnet får vite realitetene i hvilken grad innvandringa er, hvor stor innvandringa er og hvor fort innvandringa går.' (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 6.3.2013). Sandberg virker her å fremstille det som at den sittende regjeringen holder noe skjult for det norske folket, og at Fremskrittspartiet har tatt på seg oppgaven med å avsløre det.

Datamaterialet viser at Fremskrittspartiet flere ganger kritiserer den rådende politikken på et generelt grunnlag, og de etterlyser ofte store omveltninger i det politiske systemet. Enkelte politikere som Carl I. Hagen (Frp) og Per Sandberg (Frp) viser en generell og vidtrekkende kritikk av innvandringspolitikken som har rådet i Norge de siste tiårene. Dette gjelder både for datamaterialet fra 2003 og 2013. Det er altså ikke en kritikk rettet mot en spesiell politisk fløy eller organisering av partier, men 'systemet', det 'etablerte' og 'institusjonaliserte'. Et tydelig og beskrivende eksempel kan gis ved Hagens generelle misnøye med innvandringspolitikken som har vært gjeldende fra 1980-tallet og til 2000-tallet:

Jeg synes det er litt frekt ... Statsminister Kjell Magne Bondevik har vært en pådriver for en snillistisk, troskyldig og naiv asyl-, flyktning-, innvandrings- og integreringspolitikk gjennom tyve år. Massevis av forslag Frp har fremlagt i Stortinget har han vært en pådriver for å ha nedstemt, og han bruker veldig raskt negative karakteristikk om oss som har forsøkt å unngå at ting som nå skjer, skulle skje (Carl I. Hagen NRK Dagsrevyen 25.6.2003).

Her er altså kritikken veldig diffus, og rettet mot et helt politikkområde, ikke først og fremst enkelte tiltak. Kritikken peker dog konkret i retning av daværende statsminister Kjell Magne Bondevik (KrF), men Bondevik kan her virke som en representant for det etablerte (i og med at han på dette tidspunktet ikke har sittet som statsminister i mer enn to år). Det underliggende budskapet virker å være at en særskilt og uansvarlig politikk har fått 'holde på' i flere tiår uten at noen har 'tatt ansvar', og at dette har gått utover 'vanlige folk'. Bondevik svarer på Carl I. Hagens kritikk på en ikke-nativistisk og lite populistisk måte, der han oppfordrer til likebehandling av kriminelle, uansett hvem de er og hvor de kommer fra:

...jeg synes at Hagen på en svært urimelig måte misbruker tragiske volds- og drapshendelser på personangrep på andre. Det hadde jeg trodd han hadde holdt seg for god til. Det kan også dessverre nøre opp om en generell stempling av mennesker med en annen hudfarge, fordi noen av dem har begått ulovlige handlinger. De skal vi slå hardt ned på, enten det skjer av innvandrere eller av etniske nordmenn (Kjell Magne Bondevik NRK Dagsrevyen 25.6.2003).

Carl I. Hagens kritiske holdning ovenfor det etablerte politiske systemet i Norge føres også nærmest ordrett av Per Sandberg (Frp). I 2013 sier han følgende om den sittende rødgrønne regjeringens innvandringspolitikk:

...vi tar situasjonen alvorlig når Statistisk sentralbyrå legger frem dokumenter for oss, som viser det at gårsdagens innvandrings- og integreringspolitikk har spilt fallitt, og at det ikke er bærekraftig på noen slags måte... (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 22.8.2013).

Sandberg peker altså på at innvandrings- og integreringspolitikken som lenge har vært rådende i Norge ikke har fungert, og dessuten at dette får støtte ut ifra statistiske beregninger. Sandberg tar videre til orde for at det er noe grunnleggende galt med det eksisterende institusjonelle systemet:

Det er akkurat noe med det som ligger i gårsdagens innvandring- og integreringspolitikk. ... Da står vi overfor valget, og det må vi gjerne diskutere ... at vi skal gjøre noe med den norske velferdsmodellen, for i utgangspunktet er vi kanskje enige, jeg og han Heikki Holmås, at vi skal ha friere innvandring, men den norske velferdsmodellen tåler det ikke, og da står vi ovenfor et valg, vi kan videreføre gårsdagens innvandringspolitikk, men da må vi endre velferdssystemet våres og velferdsordningene våres må kuttes betydelig (Sandberg NRK Dagsrevyen 22.8.2013).

Dette ligner på velferdssjåvinismen som høyrepopulistiske partier ofte utøver (som nevnt i avsnitt 2.4). Sandberg hevder her at han ikke i utgangspunktet er negativ til innvandring, men ønsker å begrense innvandrernes tilgang til norske velferdsgoder.

Fremskrittspartiet tar ofte til orde for at politiske institusjoner må endres på et grunnleggende nivå. Sandberg (Frp) mener for eksempel at Utlendingsnemnda bør legges ned⁹:

...fordi at det systemet, den strukturen vi har bygd opp, det baserer seg på veldig mye skjønn, noe som kommer ut av denne reportasjen også, og det var jo det blant annet Fremskrittspartiet og Høyre var imot, når denne ordningen ble lagt på plass i 2001. Og derfor så må vi nå raskest mulig endre dette systemet, der ... asylsøkere og andre kan anke opp og ned i domstolene våres, i det nærmest uendelige, og derfor så må vi ta tilbake litt styring, legge ned UNE blant annet, også får vi heller da etablere en forvaltningsdomstol som får en rask avgjørelse på disse sakene (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 9.4.2013).

Sandberg mener altså at det er noe galt med måten den norske forvaltningen håndterer asylopolitiske saker, og ønsker store reformer for å skape mer effektive systemer. Videre legger han også skylden på byråkratene som arbeider i Utlendingsnemnda:

...det er jo skjønnet som er forskjellig, juristene tenker forskjellig, man tenker forskjellig i UNE, og forskjellige saksbehandlere i UNE tenker også sannsynligvis forskjellig, og det er jo det som er så uheldig ... når vi har så stor tilstrømning av asylsøkere, så blir det her helt feil (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 9.4.2013).

Per Sandberg peker også på internasjonale lovverk som ikke har fungert som de skulle, og at dette har fått ringvirkninger, i form av enda større samfunnsmessige problemer:

...da er det sånn at, når du nevner konvensjoner også, det er jo merkelig at vi skal få kritikk for at vi ser at FN skal ta et større ansvar i forhold til Flyktningkonvensjonen fra 1951, som faktisk også har spilt fallitt, for asyloindustrien i dag ... medfører dessverre masse negative momenter. Menneskesmugling, prostitusjon og så videre, som kommer i kjølvannet av det (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 17.6.2013).

Sandberg tar altså orde for at det er en rekke institusjonelle mangler i både den norske og den overnasjonale forvaltningen, og at store omstruktureringer må på plass for at ting skal komme i orden. Det er ikke snakk om enkelte vedtak eller enkelte regler som må endres, men hele

⁹Å legge ned Utlendingsnemnda er noe også SV har tatt til orde for. De ønsker imidlertid å erstatte UNE med en egen domstol for asylsøkere, for å kunne styrke asylsøkernes rettigheter (SV ingen dato).

institusjoner, organer og systemer. Systemkritikken som populistene ofte utøver virker her å være tydelig til stede hos Fremskrittspartiet. Imidlertid vektlegger Per Sandberg innimellom også asylsøkernes beste, for eksempel når han sier at '...vi må løfte asylinstituttet opp på et internasjonalt nivå, sånn at folk slipper å bli lurt til å reise verden rundt for å tro at man får opphold, og så skal man sendes tilbake uansett' (Per Sandberg NRK Dagsrevyen 17.6.2013).

I denne debatten i Dagsrevyen om norsk innvandringspolitikk, som foregår mellom Per Sandberg (Frp) og Heikki Holmås (SV), gir Holmås imidlertid et noe populistisk tilsvarende, i det han sier følgende til Sandberg:

...problemet er at, det du gjør, er å lage regler som kommer til å ramme en rekke helt vanlige norske borgere, andre mennesker som bor i Norge, på en måte som er helt urimelig, og det er standpunkter som jeg håper aldri blir representert i den norske regjering (Heikki Holmås NRK Dagsrevyen 17.6.2013).

Holmås (SV) kritiserer Fremskrittspartiets politikk, men det er noe vanskelig å tolke om det er på et generelt grunnlag, eller om det er de konkrete forslagene han sikter til. Uansett peker han på Fremskrittspartiet og Per Sandberg, og jeg ser derfor ikke på dette som en kritikk av det etablerte (jamfør kriteriet om at kritikk må favne bredere enn enkelt politiker eller parti, dersom det skal kategoriseres som anti-establishment). Holmås argumenterer uansett imot Sandberg (Frp) med et visst populistisk tilsnitt, der han peker på at tiltakene og politikken til Fremskrittspartiet vil ramme 'helt vanlige nordmenn'. Altså er det ikke kun Fremskrittspartiet som kritiserer andre og samtidig appellerer til folket i sine uttalelser (jamfør diskusjonen vedrørende hypotese 1).

Retorikken som Carl I. Hagen (Frp) og Per Sandberg (Frp) har vært kjent for, finner man også til en viss grad hos Siv Jensen (Frp) i 2013, men den favner ikke like bredt, og går ikke like langt tilbake i tid som for eksempel Hagens kritikk. Jensen peker på den rødgrønne regjeringens 'unnfallenhet', i forbindelse med kriminelle som søker asyl i Norge, og viser til et behov for lukkede asylmottak. Hun snakker om hvordan de rødgrønne partiene 'gang på gang har stemt ned Fremskrittspartiets forslag om strengere straffer og flere lukkede mottak' (Siv Jensen TV2-nyhetene 14.7.2013).

Utstrakt systemkritikk og henvisninger til foregående regjeringers 'åpenbare' inkompetanse videreføres av Fremskrittspartiet også etter at de har kommet i regjering i 2013. Justis- og beredskapsminister Anders Anundsen (Frp) snakker om de store utfordringene som Fremskrittsparti- og Høyre-regjeringen står ovenfor i asylpolitikken, når de nå blir nødt til å 'rydde opp' etter de som har hatt makten tidligere:

Jeg er overrasket over mange ting etter å ha blitt justis- og beredskapsminister, for vi arver jo dette systemet, og jeg har veldig raskt satt igang en masse systemer for å finne ut, hvor er flaskehalsene, hvorfor skjer ting som dette her. ... Det å ha lange opphold på asylmottak ... det er helt meningsløst ... det bør være enklere og mye raskere å sende ut enn det som har vært tilfelle så langt. Den situasjonen som er beskrevet i denne reportasjen er uakseptabel. ... Jeg skal love at jeg går igjennom alle flaskehalser for å sikre retur og hindre den situasjonen vi ser i denne reportasjen her (Anders Anundsen NRK Dagsrevyen 18.11.2013).

Anundsen varsler med andre ord store reformer av det eksisterende systemet, og tar til orde for en forenkling av prosessene innenfor asylpolitikken.

Fremskrittspartiet generelle kritikk står i kontrast til statssekretær Pål Lønseth (Ap) sin byråkratiske fremtoning, idet han snakker om viktigheten av å følge en prinsipiell linje i de asylpolitiske vedtakene. Anundsen ønsker på sin side store omveltninger og grunnleggende endring. Han peker gjentatte ganger på at det er den foregående regjeringen som har skylden for alt 'rotet' på asylområdet, og at Fremskrittspartiet nå skal rydde opp ved å gjøre grunnleggende forandringer i systemet:

Vi har tatt over et kjempestort problem som den forrige regjeringen har etterlatt seg. Det er bygd opp store reserver av mennesker som ikke skulle være i dette landet. Vi begynner nå denne utsendelsen for å bygge dette ned (Anders Anundsen TV2-nyhetene 7.11.2013).

Systemkritikk er imidlertid ikke bare å finne hos Fremskrittspartiet. Knut Arild Hareide (KrF) fremmer også kritikk mot politikk som har blitt videreført av flere regjeringer, som Arbeiderpartiets politikk ovenfor de såkalte asylbarna. Han peker på det som han mener er manglende ansvarshvilje fra den sittende og de foregående regjeringene, og gjør de moralsk

ansvarlige ovenfor menneskene som det har gått ut over. Han argumenterer dog ikke ut ifra et nativistisk populistisk ståsted, men fra et universalistisk menneskesyn:

vi er nødt til å ha et rettferdighetsperspektiv her, men det jeg opplever regjeringen gjør, det er at systemet blir viktigere å forsvare, enn enkeltmenneskers skjebne. Og når enkeltmenneskers skjebne står i strid med barnekonvensjonen, da må vi gjøre noe (Knut Arild Hareide NRK Dagsrevyen 14.1.2013).

Hareide mener altså at den rødgrønne regjeringens 'regelrytteri' går utover vanlige mennesker. Likevel sier Hareide ikke først og fremst at regjeringen selv må ta ansvaret, men at 'når det blir slik, at barn blir over så mange år blir værende i Norge, så må vi som samfunn ta ansvar for det' (Knut Arild Hareide NRK Dagsrevyen 14.1.2013). Hareide veksler mellom å gjøre samfunnet og den sittende regjeringen moralsk ansvarlig for behandlingen av asylbarna.

Fremskrittspartiet skiller seg likevel klart fra de andre partiene på punktet som gjelder anti-establishment eller elitekritikk. Kritikken av andre politikere og partier favner bredere og går lenger tilbake i tid, og det er som nevnt først når kritikken blir veldig bred og diffus at man kan snakke om populistiske trekk og tegn (Taggart 2000).

Ekskludering

Den tredje dimensjonen, ekskludering, utgjør sammen med anti-establishment den 'tykke' populismen. Ekskludering eller negativ evaluering av folkegrupper er ofte til stede hos høyrepopulistiske partier (Jagers & Walgrave 2007). Hvordan og i hvilken grad viser dette seg hos de norske partiene?

I 2013 er Arbeiderpartiet, som det ledende regjeringspartiet, mye representert i innvandringsdebatten, og ofte ved statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet, Pål Lønseth (Ap)¹⁰. Lønseth virker å være den stikk motsatte av populistene - han fremstår nærmest som den fremste anti-populisten, da han uttaler seg svært byråkratisk og prinsipielt i

¹⁰ At Pål Lønseth ofte er talsmann for Arbeiderpartiet i innvandringsdebatten kan muligens ses som et tegn på en mindre populistisk kommunikasjonsstil i seg selv, jamfør teorien om den karismatiske partilederens sentrale posisjon hos populistiske partier (Taggart 2000).

saker som omhandler innvandringspolitikk. For eksempel i forbindelse med asylbarn-saken snakker Lønseth om hvor viktig det er å forholde seg til gjeldende lover og regler, og tar til orde for en meget konsekvent asylpolitikk:

Jeg har også full forståelse for at disse barna er i en vanskelig situasjon, men vi ønsker å føre en konsekvent og forutsigbar linje også i forhold til spørsmålet om retur. Dette er familier som har nektet å returnere i lang tid, etter et endelig avslag, og de må få det klare signalet at et nei, det medfører retur, og skal medføre retur (Pål Lønseth NRK Dagsrevyen 13.1.2013).

Arbeiderpartiet, her representert ved Lønseth, viser med dette en form for ekskludering av folkegrupper. Dette gjøres imidlertid ikke på bakgrunn av kulturelle ulikheter, men av politiske og juridiske hensyn, der loven skal gjelde likt for alle. Dette er ikke typisk (høyre)populistisk (Taggart 2000).

I motsetning til Arbeiderpartiet, er Fremskrittspartiet ekskluderende på bakgrunn av kulturelle motsetninger. Christian Tybring-Gjedde (Frp) viser i 2013 en oppfatning av hvem som er 'inne' og hvem som er 'ute', i det han blir spurt om hva han mener med at noe truer den norske kulturen: 'Innvandringen er en vesentlig faktor, noe annet skulle vært merkelig hvis det skulle vært noe som truet norsk kultur' (Christian Tybring-Gjedde NRK Dagsrevyen 3.1.2013). Tybring-Gjedde snakker om innvandrere generelt, og skiller ikke mellom ulike undergrupper. Han viser en kritisk holdning til innvandrere og fremmedkulturelle generelt. Tybring-Gjedde snakker videre om hva 'blanding' av kulturer og det å neglisjere norsk kultur fører til, og hvem det går ut over:

...vi har en innvandring til Norge fra ikke-vestlige land spesielt, som er veldig, veldig rask, som gjør at det blir segregering, og det blir at etniske nordmenn går et sted og innvandrere går et annet sted. Det gjør at man ikke får det fellesskapsfølelsen som er veldig viktig i et samfunn (Tybring-Gjedde NRK Dagsrevyen 3.1.2013).

Han peker altså på konsekvensene den store innvandringen har for nordmenn og det norske samfunnet. Tybring-Gjedde forteller mer om hvilke konsekvenser innvandringen har, spesielt for folk som bor i hovedstaden:

... vi ser jo at etniske nordmenn flytter ut av visse deler av Oslo, og flytter over til andre deler. Det blir en segregering, og ikke en integrering. Integreringen skjer for hurtig ... (Christian Tybring-Gjedde NRK Dagsrevyen 3.1.2013).

Tybring-Gjedde ser altså ut til å være negativ og ekskluderende på et kulturelt grunnlag, og viser til få konkrete eksempler i forhold til hvem og hva det er som truer den norske kulturen. Han peker kun på at integreringen ikke fungerer og at dette går ut over etniske nordmenn, fordi den norske kulturen står i fare for å bli marginalisert.

Videre viser Tybring-Gjedde til hvem han mener er ansvarlige for de store kulturelle og samfunnsmessige utfordringene som innvandringen har ført til, i det han påpeker at:

... Oslo og SSB varsler om at ikke-vestlige innvandrere vil være i flertall i 2050, og dette har Arbeiderpartiet i hovedgrad klart å gjøre i løpet av noen ganske få generasjoner. Så det er klart at å tro at ... vi har en samfunnskontrakt og veldig mange flåsete og fine ord ... (Christian Tybring-Gjedde NRK Dagsrevyen 3.1.2013).

Her peker Tybring-Gjedde konkret på ikke-vestlige innvandrere, og dessuten at Arbeiderpartiet over flere generasjoner har vært pådrivere bak den demografiske situasjonen sånn den er i dag. Daværende kulturminister, Hadia Tajik (Ap), mener derimot ikke at innvandringen og de kulturelle motsetningene er en utfordring for det norske samfunnet, idet hun sier at:

... nå har jeg veldig stor tillit til den norske kulturen, den har jo vist seg å være veldig robust, gjennom hundrevis av år, og det betyr óg at den tåler et møte med andre mennesker. Men jeg mener det er veldig viktig at når det kommer nye mennesker til landet vårt, at vi er tydelige på hva som er samfunnskontrakten i Norge ... (Hadia Tajik NRK Dagsrevyen 3.1.2013).

Altså viser Arbeiderpartiet med dette at de ikke ser på innvandrere som en fremmed gruppe, som ikke er potensielt truende for norske verdier. De er ikke ekskluderende slik som Fremskrittspartiet, som først og fremst er opptatt av at den kulturelle homogeniteten i Norge må bevares. Hadia Tajik ser heller ut til å mene at de ulike kulturene potensielt kan berike det

norske samfunnet, og tar dermed til orde for en mer pluralistisk innvandrings- og integreringspolitikk.

Per Sandberg (Frp) er også ekskluderende mot andre folkegrupper, og mener, i motsetning til Arbeiderpartiet, at de truer det norske samfunnet, og at en ikke må blande ulike etniske grupper. Han legger, som Tybring-Gjedde, også tall og statistikk til grunn, idet han sier at:

... vi risikerer, før vi aner det, at etniske nordmenn kommer i mindretall. Og ta forholdet jeg meg til tall. ... Det må da være lov til å si det, for det her ligger da i statistikkene. Det her er jo sagt av andre, bare at det er lagt ned i ei skuff. Sånn at ikke folk skal få tilgang til de opplysningene. Jeg vil at vi skal ha et land i harmoni. ... Jeg vil at vi skal få et samfunn i harmoni, så da må vi begrense konfliktene, gjennom å ikke blande etniske, kulturelle og religiøse grupper (Per Sandberg TV2-nyhetene 31.1.2003).

Som tidligere, virker det her som at Sandberg mener at noen holder noe skjult for den norske befolkningen, i dette tilfellet konsekvenser av den økte innvandringen, noe han hevder han selv har avslørt.

Erna Solberg (H), tidligere kommunalminister, peker på utfordringer knyttet til innvandring og integrering, men har i hovedsak ikke en ekskluderende holdning, i det hun blant annet peker på at *også* etniske nordmenn utøver vold og begår drap:

... en av de tingene vi nettopp har levert til Stortinget er ... en lovforslag som vil lage en obligatorisk introduksjonsordning som alle som kommer og blir bosatt som flyktninger og de som blir familiegjenforent skal delta på. Det kan bidra til en bedre integrering. Men det kan neppe noen gang bidra til å forhindre at denne typen tragedier kommer til å skje. For de skjer altså blant nordmenn også. Det har skjedd også i år (Erna Solberg NRK Dagsrevyen 12.1.2003).

Solberg peker altså på at det norske samfunnet har utfordringer, men at det ikke utelukkende er innvandrerne som er utfordringen. Kjell Magne Bondevik (KrF) er, i likhet med Solberg, ikke ekskluderende i forhold til innvandrere og eventuell problematikk som kan komme i den forbindelse. Han er optimistisk i forhold til at nordmenn og innvandrere kan leve sammen, men det forutsetter god integrering:

... vi må gå inn i innvandremiljøet, sørge for en enda bedre integrering, gjøre de enda bedre kjent med norsk lov og rett og norsk språk, slik at de kan bli en verdifull ressurs for det norske samfunnet og ikke et problem (Kjell Magne Bondevik NRK Dagsrevyen 24.6.2003).

Bondevik (KrF) er altså ikke ekskluderende i forhold til etniske grupper, men peker på at norske verdier og regler må være retningsangivende, og sier han '...tror det er behov for å gå inn i innvandremiljøene, være helt klar på respekten for norsk lov og rett, og respekten for liv og menneskeverd' (Kjell Magne Bondevik TV2-nyhetene 24.6.2003).

For å oppsummere, så er det Fremskrittspartiet som fremstår som det mest populistiske partiet i innvandringsdebatten, både i måling av tynn og tykk populisme. Ovenfor har jeg forsøkt å gi noen eksempler på hvordan dette viser seg. Den tynne populismen kommer frem idet politikerne appellerer til folket. Den tykke populismen kommer til syne ved en bred kritikk av etablerte styresmakter. For eksempel kommer Fremskrittspartiet med en grunnleggende kritikk av både Bondevik II-regjeringen i 2003, og deretter av den rødgrønne regjeringen i 2013. I tillegg er de ekskluderende på bakgrunn av kultur og etnisitet, der partier som Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti viser et mer inkluderende menneskesyn. Arbeiderpartiet viser seg å være mer byråkratiske og prinsipielle når de argumenterer for innvandringsrestriktive tiltak, og argumenterer ut ifra juridiske hensyn, og viser seg dermed som veldig lite populistiske i sin kommunikasjonsstil.

Hypotese 3: Er det en større andel populistisk kommunikasjon i TV2-nyhetene, sammenlignet med Dagsrevyen?

Som nevnt i teorikapittelet, er private kringkastere ofte kjennetegnet av en mer tabloid stil i nyhetsformidlingen enn det allmennkringkastere er, og det er derfor mulig at disse lettere vil omfavne den populistiske kommunikasjonsstilen. Derfor var det grunn til å undersøke om populisme var til stede i større grad i TV2-nyhetene enn i NRK Dagsrevyen.

Tynn populisme

Datamaterialet viser små forskjeller i andelen populistisk kommunikasjon i NRK og TV2-nyhetene, og det er ikke et entydig mønster. Totalt sett var andelen tynn populisme i 26

prosent i NRK Dagsrevyen, og 28 prosent i TV2-nyhetene. Fra 2003 til 2013 er det en forholdsvis stor nedgang hos begge kanaler, fra 44 prosent til 21 prosent hos NRK, og fra 52 prosent til 15 prosent i TV2. Altså har andelen av tynn populistisk kommunikasjon hos begge kanalene gått ned over en tiårsperiode.

Tabell 1.1: Tynn populisme, NRK vs. TV2, 2003 og 2013, alle partier

	NRK (N=76)	TV2 (N=64)
2003	44 %	52 %
2013	21 %	15 %
Totalt NRK, TV2, 2003 og 2013 (N=140)	26 %	28 %

Tykk populisme

Når det gjelder andelen tykk populisme, er den totalt sett litt større i NRK Dagsrevyen enn i TV2-nyhetene, med henholdsvis åtte og seks prosent. Andelen tykk populisme i NRK Dagsrevyen økte fra seks prosent i 2003 til ni prosent i 2013, altså var det mer tykk populisme i NRK i 2013 enn i 2003. Mønsteret er imidlertid motsatt for TV2-nyhetene: i 2003 var andelen ti prosent, og i 2013 var den fem prosent. Altså har andelen tykk populisme gått ned i TV2-nyhetene, mens den gikk opp i NRK Dagsrevyen.

Tabell 1.2: Tykk populisme, NRK vs. TV2, 2003 og 2013, alle partier

	NRK (N=76)	TV2 (N=64)
2003	6 %	10 %
2013	9 %	5 %
Totalt NRK, TV2, 2003 og 2013 (N=140)	8 %	6 %

Resultatene gir altså ikke noe klart og entydig bilde av om det er mer bruk av en populistisk kommunikasjonsstil i TV2-nyhetene enn NRK Dagsrevyen. Det vi imidlertid ser, er at det er en nedgang i andelen tynn populisme fra 2003 til 2013 i begge kanaler, og at det er en litt

større andel tynn populistisk kommunikasjon i TV2, samt en litt større andel tykk populisme i NRK. Forskjellene er imidlertid ganske små.

Hypotese 4: Er det er en større andel populistisk kommunikasjon blant partiene i 2013 enn i 2003?

Som nevnt i metodekapittelet, er det begrenset mulighet til å spore reell endring over tid hos hver av partiene, på grunn av lavt antall utvalgsenheter. Svaret på denne hypotesen vil derfor hovedsakelig omhandle datamaterialet samlet, altså om partiene samlet er mer populistiske i 2013 enn i 2003. I 2003 var andelen tynn populisme hos alle partiene totalt på 48 prosent. I 2013 var denne andelen på 18 prosent. Altså kan det se ut til at partiene har blitt mindre populistiske i sin kommunikasjonsstil, og derfor må hypotesen forkastes. Her må en imidlertid ta høyde for det at Arbeiderpartiet er høyt representert i datamaterialet fra 2013, siden de var det ledende regjeringspartiet, og dette kan være en av årsakene til at prosentandelen populisme har gått ned. Arbeiderpartiet fremstår som svært lite populistiske i sin kommunikasjonsstil i innvandringsdebatten.

Som vi har sett, fremstår Fremskrittspartiet som det mest populistiske partiet. Har de blitt mer eller mindre populistiske fra 2003 til 2013? Hvis vi først kun ser på andelen tynn populisme, så var den på 100 prosent i 2003, og 36 prosent i 2013. Ut ifra dette ser det ut til at Fremskrittspartiet har blitt mindre populistiske. Antallet innslag er langt større i 2013 (22 stk.) enn i 2003 (7 stk.), noe som kan skyldes både et økt fokus på innvandring og den økte oppslutningen for Fremskrittspartiet (Marsdal 2006, Holje 2009). Hypotesen må derfor forkastes også kun på bakgrunn av datamaterialet for Fremskrittspartiet.

Andelen tykk populisme hos Fremskrittspartiet var på 42 prosent i 2003, og 32 prosent i 2013. Altså har andelen tykk populisme hos Fremskrittspartiet også gått ned. Årsakene bak dette blir i stor grad spekulasjoner, men det kan være et resultat av en målrettet strategi fra partiets side, der de har hatt regjeringsdeltakelse som langsiktig mål. Partilederskiftet fra Carl I. Hagen til Siv Jensen kan også ha spilt inn. Jensen utøver imidlertid en tykk populisme i 2013, slik som Hagen gjorde i 2003, men hun peker ikke fullt så mye på foregående regjeringer og deres 'naivisme' som Hagen gjorde, og hun virker mindre opptatt av å peke på kulturelle

motsetninger og utfordringer. Hun legger ofte økonomiske hensyn bak sine argumenter. Et eksempel på Jensens kritikk kan man se i forbindelse med Fremskrittspartiets rapport fra det såkalte 'Bærekraftutvalget' som Fremskrittspartiet satte ned i 2013. Jensen kommer her med en generell kritikk av 'dagens innvandringspolitikk':

Vi er opptatt av å snu alle steiner for å kunne stramme inn det norske regelverket på en ordentlig måte... vi må tørre å ta vare på oss selv, hvis vi også skal klare å ta vare på andre. ... hvis dagens innvandringspolitikk får fortsette med samme tempo, så vil det koste det norske samfunn mellom 40 og 50 milliarder kroner årlig. Det er ikke bærekraftig. (Siv Jensen NRK Dagsrevyen 21.8.2013)

Jensens kritikk er litt mindre omfattende enn Carl I. Hagens, og går ikke så langt tilbake i tid, men det er likevel en bredt favnende kritikk av at det eksisterende systemet har store mangler.

Ved andre anledninger fremstår Siv Jensen imidlertid som mer prinsipiell, som når hun i 2013 tar til orde for at mullah Krekar ikke skal sendes ut av landet for enhver pris, og at Fremskrittspartiet har '...vært helt tydelige på at vi ikke sender mennesker uansett hva de har gjort i en galge' (Siv Jensen TV2-nyhetene 3.10.2013). Denne uttalelsen kom altså fra Jensen etter at Fremskrittspartiet hadde begynt regjeringsforhandlingene med Høyre i oktober 2013. Hun har imidlertid uttalt lignende om mullah Krekar tidligere (Skevik & Akerhaug 2011), og dette er derfor ikke nødvendigvis et tegn på at Fremskrittspartiet har blitt verken mindre populistiske eller mindre innvandringsfiendtlige etter at de ble valgt inn i regjering.

Hypotese 5: Er de to største partiene, Høyre og Arbeiderpartiet, mer populistiske i sin kommunikasjonsstil enn de resterende partiene (utenom Fremskrittspartiet)?

Denne hypotesen ble formulert på bakgrunn av en teori om at større partier er mer populistiske enn små partier. Dette kommer på bakgrunn av empiriske betraktninger fra Simonnes (2013), som skriver om hvordan Høyre og Arbeiderpartiet har nærmet seg Fremskrittspartiet i innvandringspolitikken. Dette handlet imidlertid i hovedsak om det policymessige innholdet i partienes innvandringspolitikk, og derfor var det interessant å se om det retoriske og den kommunikasjonsmessige fremtoningen til Arbeiderpartiet og Høyre også har blitt mer lik Fremskrittspartiet.

Ut ifra datamaterialet her kan ikke denne hypotesen bekreftes. Arbeiderpartiet viste seg å ha en veldig lav prosentandel populistisk kommunikasjon, og dessuten fremstår Kristelig Folkeparti som mer populistiske enn dem. Høyre er imidlertid partiet med nest størst andel populistisk kommunikasjon etter Fremskrittspartiet, med 30 prosent. Selv om Høyre og Arbeiderpartiet har blitt mer innvandringsrestriktive, vektlegger de andre ting enn systemkritikk og kulturelt basert ekskludering når de snakker om innvandrings- og integreringspolitiske utfordringer. Som vi så i diskusjonen av hypotese 1 og 2, legger Fremskrittspartiet vekt på at det er de kulturelle motsetningene som er den fremste utfordringen, og at det norske samfunnet og de norske verdiene kan komme til å bli truet av en stadig økende innvandring. Dette mener de må løses med store institusjonelle endringer i norsk innvandringspolitikk. Arbeiderpartiet er innvandringsrestriktive fra et mer byråkratisk og prinsipielt ståsted, der det handler om at alle må følge loven, enten de er norske eller de er innvandrere. Høyre er også mindre opptatte av kulturelle motsetninger, men peker på at tiltak for en god integrering er viktig for at det norske samfunnet skal fungere.

Som nevnt er det bare Fremskrittspartiet som utøver en form for tykk populisme. Dersom vi ser på tynn populisme, som kun består av en appell til folket, viser det seg at både Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti er omtrent like populistiske i sin kommunikasjon som det Høyre er. Disse tre partiene appellerer til folket til en viss grad i sine uttalelser, men har altså et mer inkluderende menneskesyn, og er ikke ekskluderende, som Fremskrittspartiet. Arbeiderpartiet viser seg som nevnt som det minst populistiske partiet, med kun 5,5 prosent.

Høyre viser seg altså som det nest mest populistiske partiet, deretter Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, og så Arbeiderpartiet og Venstre. Hypotesen om at større partier er mer populistiske kan derfor ikke bekreftes ut ifra datamaterialet som er lagt til grunn her.

Hypotese 6: Er partier i opposisjon mer populistiske i sin kommunikasjon enn partier som er i posisjon?

Teorikapittelet presenterte et resonnement om at opposisjonspartiers retorikk kan minne om populistenes. Opposisjonspartier legger ofte skylden for politiske problemer på de som er i

posisjon, og peke på lovnader som ikke har blitt innfridd (Jenssen 2007b). Populistene tar imidlertid denne retorikken lenger, og kritikken er ofte vidtrekkende og mer diffus (Taggart 2000).

I datamaterialet fra 2003 (både NRK og TV2) inneholdt 36 prosent av regjeringspartienes uttalelser en appell til folket (tynn populisme). Av opposisjonspartienes uttalelser inneholdt 82 prosent av de en appell til folket (tynn populisme). Ut ifra disse tallene ser det ut til at opposisjonspartiene var langt mer populistiske enn regjeringspartiene var i sine uttalelser i 2003.

I datamaterialet fra 2013 (både NRK og TV2)¹¹ var prosentandelen tynn populisme hos partiene i posisjon på 10 prosent, og 29 prosent hos opposisjonspartiene. Altså har andelen populisme gått ned hos både partier i posisjon og opposisjon fra 2003 til 2013, men partiene i opposisjon viser en mer populistisk kommunikasjonsstil enn regjeringspartiene.

Kan det være problematisk å skille populistisk retorikk og ren opposisjonskritikk? Populistisk retorikk kan kjennetegnes ved at kritikken går forbi enkeltpersoner, enkelte partier og enkelte vedtak, om det blir appellert til folket, samt at det blir gjort en negativ evaluering av folkegrupper. Et eksempel på slik kritikk kan man se i følgende sitat fra Carl I. Hagen, om Fremskrittspartiets forslag om forsterkede asylmottak:

...vi har fremmet forslag flere ganger om forsterkede asylmottak, slik at flyktninger og asylsøkere som myndighetene mener kan være en risiko skal bo på forsterkede asylmottak og ikke kunne ferdes fritt blant folk, som asylsøkeren i Haugesund, som bodde i et villastrøk. (Carl I. Hagen TV2-nyhetene 27.6.2003)

¹¹ På grunn av regjeringssonderingene mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i september-oktober 2013, kan det være noe vanskelig å se helt klare skiller mellom partier i posisjon og opposisjon på dette tidspunktet. Jeg har forsøkt å være konsekvent og har regnet Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som regjeringspartier, og Høyre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Venstre som opposisjonspartier, frem til regjeringsskiftet trådte i kraft den 16. oktober 2013. Kristelig Folkeparti og Venstre blir dermed regnet som opposisjonspartier i hele datamaterialet fra 2013.

Her peker altså Hagen på at tidligere regjeringer ikke har ønsket å støtte Fremskrittspartiets forslag, og at dette har ført til økt frykt for 'folk flest' på grunn av kriminelle asylsøkere. Det er kritikk fra opposisjonen, men det gjøres med et populistisk 'tilsnitt'.

Datamaterialet gir også et bilde av opposisjonspartier som kritiserer de sittende myndighetene, uten at det gjøres på populistisk grunnlag. Et eksempel er når Abid Raja (V) ber justisministeren rydde opp i lovverket som omhandler familieegjenforening, der en norsk jente ikke får hente mannen sin fra Brasil til Norge, fordi hun ikke tjente over minimumsgrensen som Justisdepartementet har satt:

...i saken til Ingrid, så vet vi at mannen er høyt utdannet IT-person, og da er det nødvendig at utlendingsmyndighetene ser helheten i dette, derfor må loven justeres, og derfor må justisministeren på banen, for å fjerne den urimeligheten (Abid Raja TV2-nyhetene 27.2.2013).

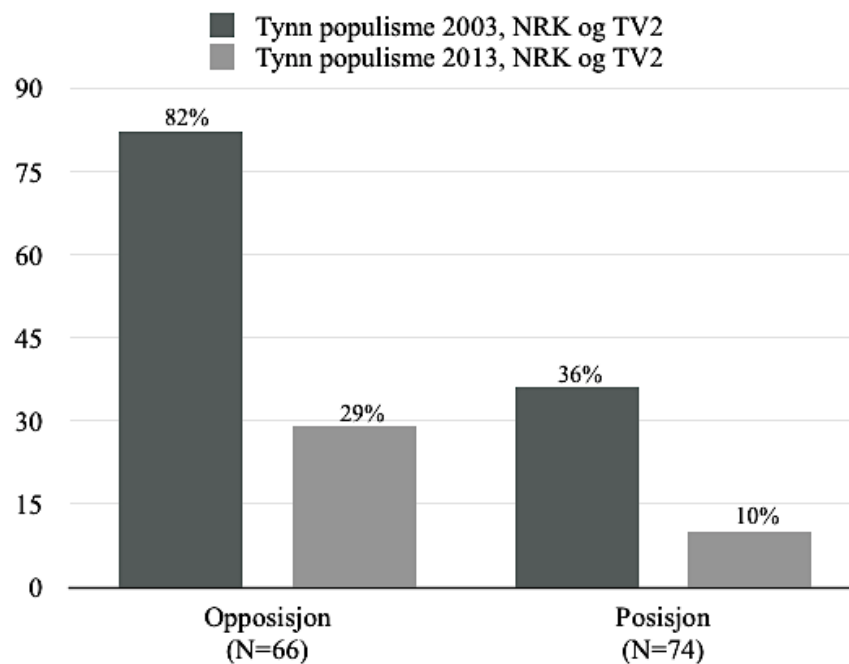
Her er det kritikk av styresmaktene, men slik jeg oppfatter det, ikke først og fremst en referanse til 'folk flest' eller vårt folk. Raja viser imidlertid til at dette rammer en (vanlig) kvinne og hennes ektemann, men jeg ser ikke på dette som noe som kommer fra en populistisk virkelighetsforståelse, da han peker konkret på nettopp de personene det rammer, og at det konkrete vedtaket må endres av én konkret politiker (justisministeren). Som tidligere nevnt går det an å snakke om mennesker og folk uten at det er populistisk.

Det er verdt å merke seg at i de aller fleste sakene som omhandler innvandringspolitikk, er det i stor grad Fremskrittspartiet som uttaler seg av opposisjonspartiene, og det er i langt mindre grad uttalelser fra andre partier enn det ledende regjeringspartiet (for eksempel var det i hovedsak Høyre og Fremskrittspartiet som hadde uttalelser i innvandringsdebatten i 2003, og i 2013 var det i hovedsak Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet). Dette skyldes nok i stor grad at Fremskrittspartiet har sakseierskap på innvandringspolitikk. Jeg vil, ut ifra mitt datamateriale, bekrefte hypotesen om at opposisjonspartier er mer populistiske enn posisjonspartiene, men det er ikke dermed sagt at dette er noe som vil vise seg på andre saksområder eller med et annet datamateriale. Innvandringspolitikken og Fremskrittspartiet

kan sies å være en spesiell kombinasjon i så måte, og det er ikke sikkert dette er et mønster som vil vise seg gjeldende i andre studier.

Når det gjelder tykk populisme er det kun Fremskrittspartiet som utøver dette i datamaterialet, så derfor blir det vanskelig å sammenligne partier i posisjon og partier i opposisjon her. Vi har i denne oppgaven sett at Fremskrittspartiet fortsatte den populistiske kommunikasjonsstilen, både tynn og tykk, etter at de dannet regjering med Høyre i oktober 2013. Det gjenstår å se om dette fortsetter fremover, når Fremskrittspartiet har etablert seg mer som et regjeringsparti.

Figur 1.2: Tynn populisme hos opposisjons- og posisjonspartier, NRK & Dagsrevyen, 2003 og 2013

5. Konklusjon

5.1 Oppsummering

Fremskrittspartiet ble i oktober 2013 regjeringsparti for første gang i historien. På regjeringens nettside per 13. mai 2014 står det at et av Høyre- og Fremskrittspartiregjeringens satsningsområder er 'En enklere hverdag for folk flest'. Dette innebærer at:

Regjeringen vil gi enkeltmennesket større frihet til å styre sitt eget liv uten innblanding fra politikere og byråkrater. Gjennom mindre byråkrati, regulering og lavere skatter, vil regjeringen desentralisere makten. ... Regjeringen vil forenkle lover og regler, og fjerne unødvendige og særnorske forbud og påbud (Regjeringen 2014).

Som vi har sett, minner denne retorikken om høyrepopulistenes måte å tale på, som ønsker å og gi makten tilbake til folket ved å endre forvaltningsstrukturen og bygge ned byråkratiet. Det tok lang tid før Fremskrittspartiet ble anerkjent som en reell utfordrer til de andre partiene. De har hatt varierende oppslutning, men er i dag et av de største partiene i Norge (Holje 2009). Har Høyre og de andre partiene i løpet av denne tiden blitt 'smittet' av Fremskrittspartiet populistiske fremtoning?

Denne oppgaven tok sikte på å undersøke dette nærmere, og tok utgangspunkt i følgende problemstilling: I hvilken grad benytter de norske partiene seg av en populistisk kommunikasjonsstil på TV? Problemstillingen ble forsøkt besvart ved en kvantitativ innholdsanalyse av asyl- og innvandringspolitiske utspill fra partiene, i NRK Dagsrevyen og TV2 sine nyhetssendinger fra 2003 og 2013.

Det kan være grunn til å tro at siden man kun har noen sekunder eller noen få minutter til rådighet, så vil man 'maksimere' utbyttet og forsøke å få mest mulig valuta når man er på skjermen. Kan populisme være en fruktbar strategi i så måte? Det virker iallefall ikke som partiene utenom Fremskrittspartiet har prøvd å nyttiggjøre seg av dette i særlig grad, verken nå eller for ti år siden. Resultatene viser at det er kun Fremskrittspartiet som utøver en form for tykk populisme i sin kommunikasjon. Dette gjør de ved å appellere til folket, kritisere de etablerte styresmaktene på generelt grunnlag, samt å være negative til folkegrupper som de ikke regner for å være en del av det homogene, norske folket. Dette er i tråd med det som var

forventet før analysen ble gjennomført, i og med at Fremskrittspartiet på 1970-tallet ble stiftet som et protestparti med typiske populistiske fanesaker, og de i dag regnes som Norges eneste (høyre)populistiske parti (Bjørklund 2004).

Fremskrittspartiet har vokst seg til å bli et etablert parti, og tok altså i oktober 2013 steget inn i regjeringslokalene. Flere høyrepopulistiske partier har opplevd økende suksess og større representasjonsandel i nasjonalforsamlinger rundt om i både Skandinavia og øvrig i Europa. Dette gjorde det interessant å undersøke hvorvidt den populistiske kommunikasjonsstilen er en måte å mobilisere velgere på, som flere partier enn de høyreorienterte potensielt kan benytte seg av.

Den kvantitative innholdsanalysen gjennomført her viste at de andre partiene i mindre grad benytter en populistisk kommunikasjonsstil. Høyre viste seg å være mest populistiske etter Fremskrittspartiet, men de har også en restriktiv innvandringspolitikk som ikke virker å stamme fra en populistisk virkelighetsforståelse. Arbeiderpartiet fremstår som lite eller nesten ikke populistiske i det hele tatt i sin kommunikasjon, da de argumenterer for innvandringspolitiske restriksjoner på en svært prinsipiell og byråkratisk måte, og vektlegger juridiske hensyn fremfor noe annet. Dette gjør de uten å henvende seg nevneverdig til det norske folk, og retter heller ikke særlig kritikk mot rådende politikk. Dette er imidlertid ikke overraskende, fordi datamaterialet her er stort sett basert på 2013-utspill fra partiet, da de satt i regjering det meste av året. Derfor var det heller ikke forventet å finne særlig kritikk av det etablerte. Det kan hende en hadde gjort andre funn dersom man undersøkte en annen tidsperiode.

Med dette datamaterialet virker Arbeiderpartiet som et eksempel på at populismen, og da særlig kritikken av anti-establishment, først og fremst er et opposisjonsfenomen. Samtidig, som illustrert ved justis- og beredskapsminister Anders Anundsen (Frp), fortsatte Fremskrittspartiets kritikk av det etablerte systemet også etter at de kom i regjering. Det vil være interessant å følge med videre for å se om retorikken endrer seg etter at partiet har etablert seg mer som regjeringsparti. Ifølge Rooduijn, de Lange & van der Brug (2012) vil høyrepopulistiske partier tone ned retorikken etter at de har gjort suksess og etablert seg i

partilandskapet. Fremskrittspartiet viser totalt sett en nedgang i populistiske appeller når en sammenlikner 2003 og 2013. Samtidig viser datamaterialet som nevnt at kritikken av det etablerte fortsetter også etter at Fremskrittspartiet kom i regjering. Det vil kreve nærmere undersøkelser etter at Fremskrittspartiet har sittet i regjering en stund for å si noe om den populistiske retorikken kommer til å fortsette videre.

Kristelig Folkeparti fremstår som litt populistiske, men på et mindre ekskluderende vis enn Fremskrittspartiet. Kristelig Folkeparti og særlig partileder Knut Arild Hareide henvender seg til tider til folket, men da med en langt mer pluralistisk og inkluderende tankegang, som bunner i partiets kristne grunnverdier. De virker altså ikke først og fremst opptatt av de norske verdiene fordi de nettopp er norske, men fordi de er *kristne* verdier. Sosialistisk Venstreparti henvender seg også i noen grad til folket, men da fra et mer universalistisk menneske- og verdenssyn, og ikke ekskluderende slik som Fremskrittspartiet, og heller ikke knyttet til en spesiell tro, som Kristelig Folkeparti.

Resultatene viste også at det, i strid med de teoretiske antakelsene og hypotesen som ble lagt frem, ikke er nevneverdig forskjell i andelen populistiske appeller i TV2-nyhetene enn i NRK Dagsrevyen. Antakelsen gikk ut på at den populistiske kommunikasjonsstilen går overens med pressens logikk, med blant annet forenkling, spissing og personifisering, og at tabloide medier lettere vil omfavne den populistiske kommunikasjonsstilen. Datamaterialet gav imidlertid ikke nevneverdig støtte til dette. Som Stewart et al. (2003:220-221) skriver, har det vist seg at i visse tilfeller har elitemediene drevet frem mer populisme, for å unngå å miste en stor del av seermassen.

Denne oppgaven gir noen pekepinner på hvordan en populistisk kommunikasjonsstil kan vise seg (og ikke vise seg) i TV-nyhetene. Datamaterialet er dog ikke representativt for den generelle samfunnsdebatten, og resultatenes generaliserbarhet er begrenset. Det er derfor grunn til å utvide studiet av populistisk kommunikasjon blant norske partier med et større datagrunnlag, flere typer kommunikasjonskanaler og kilder, samt å undersøke flere saksområder. Jeg vil diskutere noen videre muligheter i neste avsnitt.

5.2 Videre forskning

Fremgangsmåten som er benyttet her, og datamaterialet som er utforsket, er bare en av mange mulige innfallsvinkler til studiet av populisme og populistisk retorikk. Jeg vil komme med noen forslag til videre studier av problemstillingen jeg la til grunn for min oppgave, nemlig i hvilken grad norske partier benytter seg av en populistisk kommunikasjonsstil i innvandringsdebatten.

Saksområder

Et alternativ til å bruke nyhetsinnslag/kommentarer som dreier seg om innvandringspolitikk, er å velge ut en rekke klipp uavhengig av saksområde. Da hadde man muligens fått et bedre sammenligningsgrunnlag. Men så er det slik at innvandringsspørsmål er en sak som høyrepopulistiske partier ofte mobiliserer på (Ivarsflaten 2008), og dermed var det naturlig å fokusere på dette saksområdet. Bortsett fra innvandringspolitikk, er det likevel andre saksområder som kan være interessant å undersøke nærmere. For eksempel har økonomi og skattepolitikk vært sentrale områder for høyrepopulistiske partier i Europa (Simonsen & Kjølsvold 2009).

Datamateriale

Annet datamateriale enn nyhetsinnslag på TV kan være interessant. Et studie av populisme i norske partilederdebatte er allerede gjort (Jupskås 2008). Populistiske appeller i Fremskrittspartiets partiprogram er også analysert før (Johansen 2007). Andre partiers partiprogrammer eller andre partidokumenter kan også undersøkes og deretter sammenliknes. Her kan man for eksempel gå frem på den måten som Rooduijn & Pauwels (2011) gjør, og forsøke å avdekke hvor stor prosentandel av partienes programtekster som preges av populistiske formuleringer. Partiprogram og andre politiske strategidokumenter bør være forholdsvis lette å sammenlikne i så måte, da utformingen ofte er tilnærmet lik. Typisk har slike studier konsentrert seg det ideologiske og policymessige innholdet, men det er også interessant å studere selve retorikken og de språklige formuleringene (slik denne oppgaven tok sikte på).

Populistisk journalistikk

Det kan også være interessant å gjøre en systematisk analyse av journalistenes formuleringer og retorikk. Journalistene sitter på stor makt, og måten spørsmål formuleres på kan ha betydning for hvordan det blir oppfattet av intervjuobjektet, og deretter hvilket svar som kommer. Dette kan gi et mer nyansert bilde av ulikheter i deknningen hos tabloide medier og allmennkringkastere. For å avdekke hvorvidt journalistene er med på å drive frem en mer populistisk kommunikasjonsstil, kan man kode og kategorisere spørsmålene de stiller til politikerne. Dette er imidlertid lettere sagt enn gjort. For eksempel er det ikke alltid en inkluderer journalistenes spørsmål i en nyhetsreportasje på TV, så dette krever andre tilnæringsmåter.

Populisme og publikum

Til nå har de fleste studiene omhandlet ‘supply’-siden, altså det ‘outputet’ som kommer fra partienes side. Et steg videre vil være å undersøke mottakersiden. Hvordan påvirker en populistisk retorikk velgerne? Kjenner befolkningen seg igjen i avmektigheten og at de har blitt ‘ført bak lyset’, som populistene gjerne vil ha det til? Identifiserer de seg lettere med politikere som skaper en følelse av nærhet og tette bånd til ‘folk flest’? Er dette noe av årsaken til Fremskrittspartiets suksess ved valget i 2013? Slike problemstillinger kan undersøkes nærmere ved eksperimentell metode, ved å gi et utvalg personer det samme budskapet formulert med populistisk retorikk, og på den andre siden med en mer prinsipiell og byråkratisk ordbruk. Hvordan populistisk kommunikasjonsstil påvirker velgere kan også gjøres ved å analysere surveydata, der respondentene kan bli bedt om å vurdere påstander som er enten pakket inn i en populistisk ordlyd, eller i en mer ordinær eller nøytral ordlyd.

Dette er bare en håndfull av mulige fremgangsmåter for fremtidige studier av populisme og populistisk kommunikasjon. Uansett hvilket datamateriale en velger å undersøke, eller hvilken metode man benytter, er populisme et interessant fenomen med mange fasetter, som på langt nær er ferdig utforsket.

Litteraturliste

- Albertazzi, D. & McDonnell, D. (2008) *Twenty-First Century Populism. The Spectre of Western European Democracy*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Amenduni, D. (2014) 'Why so many Italians love Beppe Grillo's Five Star Movement', *The Guardian*, 6. mars. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/06/italians-beppe-grillo-five-star-movement> (Hentet 10. mai 2014).
- Arbeiderpartiet (ingen dato) 'Innvandring og integrering', *Arbeiderpartiets nettsider*. Tilgjengelig fra <http://arbeiderpartiet.no/Politikken-A-AA/Innvandring-og-integrering> (Hentet 26. mai 2014).
- Asp, K. (1986) *Mäktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Akademilitteratur AB.
- Berelson, B. (1952) *Content analysis in Communication Research*. Glencoe, IL: Free Press.
- Bjørklund, T. (2004) 'Norsk populisme fra Ottar Brox til Carl I. Hagen', *Nytt Norsk Tidsskrift*, 03-04/2004, 410-419.
- Brants, K. & Voltmer, K. (2011) 'Introduction: Mediatization and De-Centralization of Political Communication', i Brants, K. & Voltmer, K. (red.), *Political Communication in Postmodern Democracy. Challenging the Primacy of Politics*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Canovan, M. (1981) *Populism*. London: Junction Books.
- Canovan, M. (1999) 'Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy', *Political Studies*, 47 (1), 2-16.

- Canovan, M. (2002) 'Taking Politics to the People: Populism as the Ideology of Democracy', i Mény, Y. & Surel, Y. (red.), *Democracies and the Populist Challenge*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Cranmer, M. (2011) 'Populist Communication and Publicity: An Empirical Study of Contextual Differences in Switzerland', *Swiss Political Science Review*, 17 (3), 286-307.
- Ellinas, A. (2010) *The Media and the Far Right in Europe. Playing the Nationalist Card*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fieschi, C. (2004) 'Introduction', *Journal of Political Ideologies*, 9 (3), 235-240.
- Freeden, M. (1998) *Ideologies and Political Theory: A Conceptual Approach*. Oxford: Clarendon Press.
- Fremskrittspartiet (2013) 'Innvandring', *Fremskrittspartiets nettside*. Tilgjengelig fra <http://www.frp.no/nor/mener/En-enklere-hverdag/FrP-fra-A-til-AA>. Hentet 13. mai 2014.
- Grindheim, J. E. (1997) 'Populisme', i Østerud, Ø., Goldmann, K. & Pedersen, M. N. (red.), *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hawkins, K. (2009) 'Is Chavez populist? Measuring populist discourse in comparative perspective', *Comparative Political Studies*, 42 (8), 1040-1067.
- Hedegaard, C. (2006) 'Symptomer på en demokratisk sykdom', i Bro, P., Jønsson, R. & Larsen, O. (red.), *Politisk journalistik og kommunikation. Forandringer i forholdet mellem politik og medier*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Hellström, A. (2013) 'Help! The Populists Are Coming. Appeals to the People in Contemporary Swedish Politics', *MIM Working Paper Series*, 13:4. Malmö University: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM).

- Hernes, G. (1978) 'Det medievriddede samfunn.', i Hernes, G. (red.), *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holje, C. (2009) *Retorikk i DNA og FRP. To arbeiderpartier - to budskap?* Oslo: Forlag 1.
- Høyre (2014a) 'Innvandring', *Høyres nettsider*. Tilgjengelig fra http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/kommune_og_forvaltning/innvandring/. (Hentet 26. mai 2014).
- Høyre (2014b) 'Integrering', *Høyres nettsider*. Tilgjengelig fra http://www.hoyre.no/www/politikk/hva_mener_hoyre_om/kommune_og_forvaltning/integrering/. (Hentet 26. mai 2014).
- Ionescu, G. & Gellner, E. (1969) *Populism. Its Meanings and National Characteristics*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Ivarsflaten, E. (2008) 'What Unites Right-Wing Populists in Western Europe? Re-Examining Grievance Mobilization Models in Seven Successful Cases', *Comparative Political Studies*, 41 (1), 3-23.
- Iyengar, S. (1991) *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Iyengar, S. & Kinder, D. (1987) *News That Matters. Television and American Opinion*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Jagers, J. & Walgrave, S. (2007) 'Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium', *European Journal of Political Research*, 46 (3), 319-345.

- Jamtøy, A. I. & Hagen, I. (2007) 'Iscenesatt politikk - strategier for å lage underholdende TV', i Jenssen, A. T. & Aalberg, T. (red.), *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jenssen, A. T. (2007a) 'Den medialiserte politikken', i Jenssen, A. T. & Aalberg, T. (red.), *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jenssen, A. T. (2007b) 'Om talekunst og følelser', i Jenssen, A. T. & Aalberg, T. (red.), *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jenssen, A. T. (2013) 'Den viktigste saka i vår tid! SV?', *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 02/2013, 87-98.
- Johansen, T. (2007) 'Et populistisk manifest? : en analyse av Fremskrittspartiets partiprogram og populistisk profil vis-à-vis Dansk Folkeparti og Sverigedemokraterna.' Masteroppgave. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.
- Johnsen, A. B. (2014) 'Frp vil ha folkeavstemning om innvandring', *Verdens Gang*, 11. februar. Tilgjengelig fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/eu/frp-vil-ha-folkeavstemning-om-innvandring/a/10129194/> (Hentet 21. mai 2014).
- Jupskås, A. R. (2008) 'Populisme på norsk. En typologi med belegg fra partilederdebatte 1973-2005'. Masteroppgave. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.
- Jupskås, A. R. (2009) 'Høyrepopulisme på norsk. Historien om Anders Langes Parti og Fremskrittspartiet', i Simonsen, T. E., Kjølsvedt, A. G. & Randin, K. (red.), *Høyrepopulisme i Vest-Europa*. Unipub: Oslo.
- Jungar, A. C. & Jupskås, A. R. (2014) 'Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New And Distinct Party Family?', *Scandinavian Political Studies*. Publisert på nett 5. mars

2014. Tilgjengelig fra <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9477.12024/abstract> (Hentet 11. mai 2014).

Kjøstvedt, A. G. (2009) 'Les Francais d'abord! Og Eigen volk eerst! Det franske Front National og det belgiske Vlaams Blok: gammel vin på nye flasker?', i Simonsen, T. E., Kjøstvedt, A. G. & Randin, K. (red.), *Høyrepopulisme i Vest-Europa*. Unipub: Oslo.

Kracauer, S. (1952/53) 'The Challenge of Qualitative Content Analysis', *Public Opinion Quarterly*, 16 (4), 631-642.

Kristelig Folkeparti (ingen dato) 'Politisk program. Innvandring', *Kristelig Folkepartis nettsider*. Tilgjengelig fra http://www.krf.no/ikbViewer/page/krf/politikk/politisk-program/artikkel?p_document_id=23030 (Hentet 16. mai 2014).

Krogstad, A. (2004) 'Fjernsynsvalgkamp. Noen retoriske øvelser i fordelingen av skyld og ære', i Aardal, B., Krogstad, A. & Narud, H. M. (red.), *I valgkampens hete. Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Krämer, B. (2014) 'Media Populism: A Conceptual Clarification and Some Theses on its Effects', *Communication Theory*, 24 (1), 42-60.

Laclau, E. (2005) *On Populist Reason*. London: Verso.

Løkeland-Stai, E. & Prestegård, S. (2013) '-Frp er et høyrepopulistisk parti', *Dagsavisen*, 23. august. Tilgjengelig fra <http://www.dagsavisen.no/samfunn/frp-er-et-hoyrepopulistisk-parti/> (Hentet 9. mai 2014).

Marsdal, M. (2006) 'Det nye arbeiderpartiet', *Samtiden*, 03/2006, 66-78.

- Mazzoleni, G. (2003) 'The Media and Neo-Populism', i Mazzoleni, G., Stewart, J. & Horsfield, B. (red.), *The Media and Neo-Populism. A Contemporary Comparative Analysis*. London: Praeger Publishers.
- Melgård, M., Glomnes, L. M. & Grønning, T. K. (2013) 'Frp angrep bruken av ordet 'snikislamisering'', *Aftenposten*, 17. september. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/Frp-angrer-bruken-av-ordet-snikislamisering-7312623.html#.U2zrLV5wi50> (Hentet 9. mai 2014).
- Mény, Y. & Surel, Y. (2002) 'The Constitutive Ambiguity of Populism', i Mény, Y. & Surel, Y. (red.), *Democracies and the Populist Challenge*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Mudde, C. (2004) 'The Populist Zeitgeist', *Government and Opposition*, 39 (4), 542-563.
- Mudde, C. (2014) 'Fighting the system? Populist radical right parties and party system change', *Party Politics*, 20 (2), 217-226.
- Natale, M. S. (2013) 'Norvegia, voto choc: il partito di Breivik verso il governo', *Corriere della Sera*, 10. september. Tilgjengelig fra http://www.corriere.it/esteri/13_settembre_10/norvegia-elezioni-vince-partito-breivik_21d08c22-19de-11e3-bad9-e9f14375e84c.shtml (Hentet 9. mai 2014).
- Paterson, T. (2013) 'Norway election results: Anti-immigrant party with links to mass murderer Anders Behring Breivik set to enter government under Conservative leader Erna Solberg', *The Independent*, 10. september. Tilgjengelig fra <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/norway-election-results-antiimmigrant-party-with-links-to-mass-murderer-anders-behring-breivik-set-to-enter-government-under-conservative-leader-erna-solberg-8805649.html> (Hentet 9. mai 2014).
- Pettersson, O. (1994) 'Journalisten som klass, Journalismen som ideologi.', i Edvardsen, T. S. (red.), *Media og samfunnsstyring*. Bergen: Fagbokforlaget.

Regjeringen (2013) 'Statsbudsjettet 2014. Returnerer flere personer uten lovlig opphold', *Regjeringens nettsider*. Tilgjengelig fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressesenter/pressemeldinger/20131/returnerer-flere-personer-uten-lovlig-op.html?id=745298> (Hentet 13. mai 2014).

Regjeringen (2014) 'En enklere hverdag for folk flest', *Regjeringens nettsider*. Tilgjengelig fra http://www.regjeringen.no/nb/om_regjeringen/solberg/Regjeringens-satsingsomrader/Regjeringens-satsingsomrader/En-enklere-hverdag-for-folk-flest.html?id=752873 (Hentet 13. mai 2014).

Rooduijn, M., de Lange, S. L. & van der Brug, W. (2012) 'A Populist Zeitgeist? Programmatic contagion by populist parties in Europe', *Party Politics*. Publisert på nett. Tilgjengelig fra <http://ppq.sagepub.com/content/early/2012/04/19/1354068811436065> (Hentet 14. februar 2014).

Rooduijn, M. & Pauwels, T. (2011) 'Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis', *West European Politics*, 34 (6), 1272-1283.

Rousseau, J. J. ([1762] 2012) *Of the Social Contract and Other Political Writings*. London: Penguin Books.

Shils, E. (1956) *The Torment of Secrecy: The Background and Consequences of American Security Policies*. Glencoe, IL: Free Press.

Simonnes, K. (2013) 'I stjalne klær? - En analyse av endringer i Høyres, Arbeiderpartiets og Fremskrittspartiets innvandrings- og integreringspolitikk', *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 02/2013, 144-157.

Simonsen, T. E. & Kjølsvædt, A. G. (2009) 'Innledning', i Simonsen, T. E., Kjølsvædt, A. G. & Randin, K. (red.), *Høyrepopulisme i Vest-Europa*. Unipub: Oslo.

- Skevik, E. & Akerhaug, L. (2011) 'Frp-Siv om Krekar: - Vi sender ikke en mann til galgen', *Verdens Gang*, 14. april. Tilgjengelig fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/mullah-krekar/frp-siv-om-krekar-vi-sender-ikke-en-mann-til-galgen/a/10084248/> (Hentet 11. mai 2014).
- Sosialistisk Venstreparti (ingen dato) 'Innvandring, asyl og integrering', *Sosialistisk Venstrepartis nettsider*. Tilgjengelig fra <http://atila.sv.no/Asyl> (Hentet 16. mai 2014).
- Statistisk sentralbyrå (2013) 'Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. januar 2013', *Statistisk sentralbyrås nettsider*. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2013-04-25> (Hentet 18. februar 2014).
- Stewart, J., Mazzoleni, G. & Horsfield, B. (2003) 'Conclusion: Power to the Media Managers', i Mazzoleni, G., Stewart, J. & Horsfield, B. (red.), *The Media and Neo-Populism. A Contemporary Comparative Analysis*. London: Praeger Publishers.
- Surél, Y. (2003) 'Berlusconi, leader populiste?', i Ihl, O., Chêne, J., Vial, E. & Wartelot, G. (red.), *La Tentation populiste en Europe*. Paris: La Découverte.
- Taggart, P. (2000) *Populism*. Buckingham: Open University Press.
- Tjora, A. (2010) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Törnquist, O. (1997) 'Modernisering', i Østerud, Ø., Goldmann, K. & Pedersen, M. N. (red.), *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- van Spanje, J. (2010) 'Contagious Parties: Anti-Immigration Parties and Their Impact on Other Parties' Immigration Stances in Contemporary Western Europe', *Party Politics*, 15 (6), 563-586.

Venstre (2013) 'Innvandring og integrering', *Venstres nettsider*. Tilgjengelig fra <http://www.venstre.no/artikkel/50646> (Hentet 16. mai 2014).

Østbye, H., Helland, K., Knapkog, K. & Larsen, L. O. (2007) *Metodebok for mediefag*. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Aardal, B., Krogstad, A. & Narud, H. M. (2004) *I valgkampens hete. Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aardal, B. (2007) *Norske velgere. En studie av stortingsvalget i 2005*. Oslo: Cappelen Damm.

Appendiks A

Kodebok

1. 2003, NRK & TV2, alle partier

Innslag	Kanal	Dato	Parti, representant	Appell til folket (0-1)	Anti-establishment (0-1)	Ekkludering/negativ evaluering av folkegrupper (0-1)
1	NRK	12.1.2003	H, Solberg	0	1	0
2	NRK	22.1.2003	H, Risebrobakken	0	0	0
3	NRK	30.1.2003	H, Solberg	1	0	1
4	NRK	22.4.2003	H, Solberg	0	0	0
5	NRK	20.6.2003	H, Solberg	0	0	1
6	NRK	20.6.2003	Frp, Hagen	1	0	1
7	NRK	24.6.2003	H, Solberg	0	0	0
8	NRK	24.6.2003	KrF, Bondevik	1	0	1
9	NRK	24.6.2003	Ap, Gerhardsen	1	0	0
10	NRK	25.6.2003	Frp, Hagen	1	1	1
11	NRK	25.6.2003	KrF, Bondevik	0	0	0
12	NRK	2.7.2003	V, Dørum	0	0	0
13	NRK	2.7.2003	H, Helleland	1	0	1
14	NRK	6.7.2003	H, Solberg	0	0	1
15	NRK	9.7.2003	H, Solberg	0	0	1
16	NRK	4.11.2003	H, Solberg	1	0	1
17	NRK	9.11.2003	SV, Andersen	0	0	0
18	NRK	9.11.2003	KrF, Syversen	1	0	1
19	TV2	25.1.2003	H, Solberg	1	0	1
20	TV2	31.1.2003	Frp, Sandberg	1	1	1
21	TV2	23.5.2003	H, Solberg	0	0	0
22	TV2	20.6.2003	H, Solberg	0	0	0
23	TV2	24.6.2003	KrF, Bondevik	1	0	0
24	TV2	25.6.2003	KrF, Bondevik	0	0	0
25	TV2	25.6.2003	Frp, Hagen	1	1	1
26	TV2	25.6.2003	KrF, Lie	0	0	0
27	TV2	27.6.2003	Frp, Hagen	1	0	1

28	TV2	27.6.2003	H, Solberg	1	0	1
29	TV2	01.7.2003	V, Dørum	0	0	0
30	TV2	02.7.2003	H, Solberg	0	0	1
31	TV2	05.7.2003	Ap, Khan	1	0	0
32	TV2	09.7.2003	H, Solberg	1	0	1
33	TV2	30.7.2003	Frp, Sandberg	1	0	1
34	TV2	30.7.2003	H, Ørmen Johnsen	0	0	0
35	TV2	30.7.2003	SV, Holmås	0	0	0
36	TV2	06.8.2003	Frp, Hagen	1	0	0
37	TV2	10.12.2003	H, Solberg	1	0	1
38	TV2	18.12.2003	H, Solberg	0	0	1
39	TV2	21.12.2003	H, Solberg	0	0	1

2. 2013, NRK & TV2, alle partier

Innslag	Kanal	Dato	Parti, representant	Appell til folket (0-1)	Anti-establishment (0-1)	Ekkludering/negativ evaluering av folkegrupper (0-1)
40	NRK	03.1.2013	Frp, Tybring-Gjedde	1	1	1
41	NRK	03.1.2013	Ap, Tadjik	0	0	0
42	NRK	06.1.2013	Ap, Lønseth	0	0	1
43	NRK	11.1.2013	Ap, Mjøs Pedersen	0	0	0
44	NRK	12.1.2013	Ap, Thunberg	0	0	0
45	NRK	13.1.2013	Ap, Lønseth	0	0	1
46	NRK	13.1.2013	Ap, Nwosu	0	0	0
47	NRK	14.1.2013	Ap, Lønseth	0	0	1
48	NRK	29.1.2013	KrF, Hareide	1	1	0
49	NRK	29.1.2013	Ap, Huitfeldt	0	0	0
50	NRK	13.2.2013	Ap, Böhler	0	0	1
51	NRK	27.2.2013	Ap, Lønseth	0	0	1
52	NRK	06.3.2013	Frp, Sandberg	1	1	1
53	NRK	12.3.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
54	NRK	22.3.2013	Ap, Stene	0	0	0
55	NRK	22.3.2013	V, Gunnes	0	0	0

56	NRK	9.4.2013	Frp, Sandberg	0	1	1
57	NRK	27.4.2013	Ap, Faremo	0	0	0
58	NRK	27.4.2013	H, Stang	0	0	0
59	NRK	27.4.2013	SV, Thorkildsen	0	0	0
60	NRK	29.4.2013	KrF, Iversen	0	0	0
61	NRK	29.4.2013	Ap, Ottervik	0	0	0
62	NRK	29.4.2013	H, Grundekjøn	0	0	0
63	NRK	29.4.2013	Ap, Lønseth	0	0	1
64	NRK	29.4.2013	H, Solberg	1	0	0
65	NRK	30.4.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
66	NRK	30.4.2013	Ap, Foss Five	0	1	0
67	NRK	5.5.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
68	NRK	5.5.2013	H, Tetzschner	0	0	1
69	NRK	7.5.2013	Ap, Faremo	0	0	1
70	NRK	7.5.2013	Frp, Sandberg	0	1	0
71	NRK	15.5.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
72	NRK	15.5.2013	KrF, Iversen	0	0	0
73	NRK	17.6.2013	SV, Lysbakken	1	0	0
74	NRK	17.6.2013	Ap, Faremo	0	0	0
75	NRK	6.7.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
76	NRK	7.7.2013	Frp, Solvik-Olsen	1	0	1
77	NRK	7.7.2013	V, Melby	0	0	0
78	NRK	21.8.2013	Frp, Jensen	0	1	1
79	NRK	21.8.2013	Frp, Jensen	1	1	1
80	NRK	22.8.2013	SV, Chaudry	0	0	0
81	NRK	22.8.2013	Frp, Sandberg	1	1	1
82	NRK	22.8.2013	SV, Holmås	1	0	0
83	NRK	15.9.2013	KrF, Hareide	0	0	0
84	NRK	15.9.2013	Frp, Jensen	1	1	1
85	NRK	15.9.2013	H, Solberg	1	0	0
86	NRK	19.9.2013	Ap, Barth Eide	0	0	0
87	NRK	19.9.2013	Frp, Jensen	0	0	1
88	NRK	19.9.2013	SV, Thorkildsen	0	0	0
89	NRK	19.9.2013	KrF, Bekkevold	0	0	0

90	NRK	19.9.2013	V, Melby	0	0	0
91	NRK	1.10.2013	Frp, Tybring-Gjedde	0	1	1
92	NRK	1.10.2013	V, Raja	0	0	0
93	NRK	1.10.2013	H, Tetzschner	0	0	0
94	NRK	06.11.2013	Ap, Rieber-Mohn	0	0	0
95	NRK	15.11.2013	KrF, Hareide	1	0	0
96	NRK	18.11.2013	Frp, Anundsen	0	1	1
97	NRK	19.12.2013	Frp, Gulati	0	0	1
98	TV2	10.1.2013	Frp, Sandberg	0	1	0
99	TV2	10.1.2013	KrF, Hareide	0	0	0
100	TV2	10.1.2013	H, Høie	0	0	0
101	TV2	29.1.2013	Ap, Huitfeldt	1	0	0
102	TV2	5.2.2013	Ap, Ålien	0	1	0
103	TV2	27.2.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
104	TV2	27.2.2013	SV, Thorkildsen	0	0	0
105	TV2	28.4.2013	H, Solberg	0	0	1
106	TV2	28.4.2013	Ap, Faremo	0	0	0
107	TV2	29.4.2013	Frp, Sandberg	1	1	1
108	TV2	29.4.2013	Ap, Lønseth	0	0	0
109	TV2	29.4.2013	H, Solberg	0	0	1
110	TV2	29.4.2013	V, Grande	0	0	0
111	TV2	29.4.2013	KrF, Hareide	0	0	0
112	TV2	30.4.2013	Frp, Sandberg	1	0	1
113	TV2	30.4.2013	Ap, Stoltenberg	0	0	0
114	TV2	30.4.2013	V, Grande	0	0	0
115	TV2	30.4.2013	H, Solberg	0	0	0
116	TV2	26.5.2013	Ap, Faremo	0	0	0
117	TV2	25.6.2013	Ap, Bjelland	0	0	0
118	TV2	25.6.2013	H, Hauglie	0	0	1
119	TV2	28.6.2013	Ap, Faremo	0	0	0
120	TV2	14.7.2013	Frp, Jensen	0	1	1
121	TV2	14.7.2013	Ap, Sand	0	0	1
122	TV2	15.7.2013	SV, Thorkildsen	0	0	0
123	TV2	31.7.2013	Frp, Keshvari	0	0	0

124	TV2	31.7.2013	H, Kapur	1	0	0
125	TV2	31.7.2013	SV, Chaudry	0	0	0
126	TV2	1.10.2013	KrF, Hareide	0	1	0
127	TV2	1.10.2013	V, Raja	0	1	0
128	TV2	2.10.2013	KrF, Brovig	0	0	0
129	TV2	2.10.2013	KrF, Hareide	0	0	0
130	TV2	3.10.2013	H, Solberg	0	0	0
131	TV2	3.10.2013	Frp, Jensen	0	0	0
132	TV2	3.11.2013	SV, Chaudry	1	0	1
133	TV2	5.11.2013	Frp, Anundsen	0	0	1
134	TV2	5.11.2013	Frp, Sandberg	0	0	1
135	TV2	7.11.2013	Ap, Pedersen	0	0	0
136	TV2	7.11.2013	Frp, Anundsen	1	1	1
137	TV2	7.11.2013	KrF, Ropstad	0	0	0
138	TV2	7.11.2013	V, Nybø	1	0	1
139	TV2	18.11.2013	V, Raja	0	0	0
140	TV2	27.11.2013	V, Raja	0	0	0

Appendiks B

Deskriptiv statistikk

Antall N parti, år, kanal

	2003, NRK	2013, NRK	2003, TV2	2013, TV2	Totalt
Frp	2	13	5	9	29
H	10	6	10	7	33
Ap	1	24	1	11	37
KrF	3	6	3	6	18
SV	1	5	1	4	11
V	1	4	1	6	12
Totalt	18	58	21	43	140